

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Agroekologie

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Ondr Pavel, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Porovnání výsledků odchovu a množství ulovené zvěře
v umělých chovech bažanta obecného**

Vedoucí diplomové práce: Ing. Monika Koupilová, Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Jan Štohanzl

České Budějovice, 2017

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta zemědělská

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan ŠTOHANZL**
Osobní číslo: **Z13458**
Studijní program: **N4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Agroekologie**
Název tématu: **Porovnání výsledků odchovu v umělých chovech bažanta obecného**
Zadávající katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce: Cílem práce je zpracování rozsáhlé literární rešerše o problematice chovu bažanta obecného. V experimentální části vyhodnoťte vliv prostředí bažantnic a ostatních ukazatelů welfare na chovné hejno a kuřata.

Metodika: Zpracujte podrobnou literární rešerši řešeného problému. K vypracování literární rešerše využijte nejméně 7 zahraničních zdrojů. V experimentální části vyhodnoťte ukazatele welfare na chovné hejno a kuřata v různých typech umělých chovů. Výsledky porovnejte, zpracujte do tabulek a statisticky vyhodnoťte.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 stran textu**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Hanzal, V. a kol.: Velká myslivecká encyklopedie na CD, GRAND České Budějovice 2007

Carlton, W., McGavin, M. D., Zachary, J. F.: Thomson's Special Veterinary Pathology 3rd Edition. Mosby, 2001: 768. 841 ilustrací, ISBN 0323005608.

Fraser, C. M.: The Merck Veterinary Manual. Eight edit., Merck a Co., Inc. Whitehouse Station, Merial Ltd. NJ, USA. 2006, 1677 s.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Monika KOUPILOVÁ, Ph.D.**
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: **25. ledna 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2016**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 1000, 370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. ledna 2016

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 10. dubna 2017

Bc. Jan Štohanzl

Děkuji Ing. Monice Koupilové, Ph.D. za odborné vedení a metodické rady při zpracování diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá porovnáním počtu ulovených kusů bažantí zvěře. Cílem práce je vyhodnocení péče o chované bažanty v závislosti na množství kusů, o které je během roku pečováno. V prvním případě se jedná o honitbu v katastru obce Hosín a množství vypouštěných bažantů 3000 kusů, určených pro poplatkové hony. Ve druhém případě je množství kolem 650 kusů, určených pro členské hony. V obou případech byly podobné podmínky pro odchov, splňující požadavky welfare. Za celou dobu pozorování nebyly u bažantů zjištěny zvláště výrazné zdravotní komplikace. Fyzická kondice vypouštěných jedinců byla dobrá.

Dále je zde zpracována bažantnice v Chlumu u Třeboně. V tomto zařízení je vypuštěno opakovaně 9000 ks bažantů a uloveno 6000 ks bažantů. Prostředí a kondice je porovnatelná s Hosínskou bažantnicí. Třetím subjektem pozorování je bažantnice Vrbenské rybníky. Zde jsou číselné hodnoty podobné bažantnici v Chlumu u Třeboně, ale je zde rozdíl v umístění bažantnice.

Z výsledků vyplynulo, že při odchovu menšího množství bažantů byl podíl ulovených kusů vyšší a lepších výsledků bylo dosaženo v bažantnicích situovaných dále od lidských aglomerací.

Data byla získávána z osobních záznamů hospodářů, nebo správců bažantnice, kteří byli ve funkci v daném období.

Klíčová slova: : bažantí zvěř, odchovna, zdravotní stav

Abstract

The diploma thesis deals with the comparison of the number of the hunted pheasants. The purpose of this thesis is to evaluate the quality of care of reared pheasants depending on the amount of pieces reared during the year. The first case is about hunting in the land registry of Hosín and the amount of 3000 released pheasants, which are hunted in fee huntings. In the second case, the amount of pheasants is about 650 pieces and they are intended for member huntings. In both cases the conditions for rearing were similar and they met the welfare requirements. The released individuals were in good physical condition.

Next part of this thesis is about the pheasantry in Chlum u Třeboně. In this facility 9000 pheasants are repeatedly released and 6000 of them are caught. The area is similar to pheasantry in Hosín. The third subject of observation is the pheasantry Vrbenské rybníky. The amount of released and caught pheasants is similar to the pheasantry in Chlum u Třeboně, but there is a difference in the location of pheasantry.

The results showed that the number of hunted pieces is higher when the number of reared pheasants is lower, and there were better results in pheasantries which are situated further from human agglomerations.

Data was gained from personal records of controllers or administrations of pheasantries who were in function in a given period.

Key words: the pheasants, the rearing, the state of health

Obsah

1. Úvod – historie chovu bažanta.....	8
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	11
2.1 Morfologie bažanta	11
2.2 Chov bažanta	12
2.3 Výživa bažanta	15
2.4 Hnízdění	18
2.5 Odchov v odchovnách	20
2.6 Škodná zvěř	22
2.7 Choroby bažantí zvěře	24
2.8 Léčení a prevence	28
2.9 Lov bažanta	30
2.10 Dohledávka	31
3. CÍL PRÁCE	33
4. MATERIÁL	34
5. METODIKA	36
6. VÝSLEDKY A DISKUSE	37
6.1 Odchovna Hosín.....	37
6.2 Bažantnice Chlum u Třeboně.....	46
6.3 Bažantnice Vrbenské rybníky.....	51
6. ZÁVĚR	60
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61

1. ÚVOD – HISTORIE CHOVU BAŽANTA

Všichni bažanti, kteří se u nás kdy myslivecky chovali, pocházeli z podčeledi Phasianinae, tedy bažanti praví. Ti jsou přirozeně rozšířeni v pásu, táhnoucím se od Černého moře, tedy od Kavkazu, přes severní Irán, Střední Asii, jižní a východní Mongolsko až do Číny. Nejvýznamnější a nejrozšířenější z nich, bažant obecný kolchidský, pochází z oblasti Kavkazu. Ve Francii byl chován již v 8. století n. l.

RAKUŠAN (2001) uvádí, že první zmínky o výskytu bažanta u nás pocházejí z doby prvních Lucemburků. První bažantnice byla u nás zřízena z podnětu Karla IV. v r. 1336 v Počáplích u Králova Dvora, kde se udržela až do 19. století. Bažant se u nás objevil ale již dříve, kdy byl držen v kleci jako neobvyklá vzácnost pro své opeření, jako „pták ohnivák“.

Podle RAKUŠANA (2001) u nás zavedl chov bažantů Karel IV. Tehdejší bažantnice se však od dnešních podstatně lišily. Většinou to byly velké proutěné voliéry, v nichž se bažanti chovali jednak pro okrasu, ale i pro jídlo.

Významnou úlohu při šíření bažanta u nás měly také kláštery, v nichž byli bažanti chováni ve voliérách převážně jako ptáci okrasní.

V 15. století zakládali bažantníci panovníků a šlechty nově bažantnice a vysazovali do nich stovky ptáků. V 16. století bylo v Čechách známo 68 bažantnic a na Moravě, kde se s chovem bažantů začínalo později 6 bažantnic (RABŠTEINEK a PORUBA, 1982).

Z voliérového chovu se v 16. století přešlo k chovu usměrněnému („polodivokému“), při němž se v době hnízdění odebírali bažantím slepicím vejce z hnízd, a tím se jejich snůška zvyšovala. Odebraná vejce se tehdy dávala líhnout pod lehčí plemena domácích slepic.

Bažantnictví jako takové se největšího rozmachu u nás dočkalo v 16. století. Že se bažant stal, v období po třicetileté válce, do jisté míry symbolem Čech, dokládá i jeho vyobrazení na korunovačním jablku. Bažant byl i v dalších letech významným představitelem české myslivosti, jak prokazuje i tzv. Hollmannova mapa Čech. Vydavatel map každou zemi charakterizoval nějakou přírodninou – u mapy Čech vyobrazil bažanta.

Do konce 16. století se bažanti lovíli – pokud nebyli chováni ve voliérách – do různých druhů sítí, nejvíce pod podražec. Teprve od 17. století se při jejich lovu začala používat kuše a téměř současně i těšínska, lehká kulovnice ráže 6,5 až 9 mm, jimiž se zahřadovaní bažanti sestřelovali.

V roce 1864 vydal J. V. Černý první českou odbornou mysliveckou knihu, která je věnována bažantnictví. Je vydávána v době, kdy se upouští od domácího chovu a přechází se k „bažantnictví na divoko“.

Velký rozvoj bažantnictví, ke kterému došlo v 19. století, nebyl důsledkem pokroku v chovatelských zásadách, ale ve vývoji loveckých zbraní. Broky, vynalezené v první polovině 19. století, umožnily snadnější a spolehlivější zásah letící zvěře. Tím vzrostl zájem o bažanta, který poskytoval rychle letící a velký cíl. Druhým podnětem bylo, že majitelé velkostatků začali omezovat nákladný chov velké zvěře a svůj zájem přenesli na zvěř drobnou. To vedlo k rozvoji bažantnic a intenzivním chovům vysokých stavů bažantů, které mohl úspěšně zvládat jen voliérový chov ((RAKUŠAN, 2001).

Chov bažantů se rozšířil po celé Evropě a tím se k nám dostávaly další poddruhy bažanta obecného. Došlo k likvidaci původního „českého bažanta“, který byl statným a našim poměrům přizpůsobeným druhem zvěře. Kvůli čistě komerčním loveckým zájmům došlo k cílenému prokřížení s „lehčími“ skupinami bažantů. Důvodem tohoto prokřížení bylo to, aby odchovaní jedinci „rychleji létali“ a poskytovali střelcům zajímavější lovecký zážitek (ŘEHÁK, 2001).

Po druhé světové válce došlo ke značnému spontánnímu rozvoji bažanta ve volnosti a bažant osídlil zemědělskou krajinu. V té době však došlo k zániku mnoha dobře vedených remízových bažantnic, které se staly cílem rekreantů a byly zastavěny chatami. Tím byly mnohé bažantnice zničeny nebo pro chov bažantů znehodnoceny.

Přirozený rozvoj bažantů ve volnosti, který je nejvýhodnější, protože myslivci při něm pečují jen o úpravu přírodního prostředí a o příkrmování, nepříznivě ovlivnily v 70. letech 20. století insekticidy, které ochudily přírodu o hmyz, který je v prvních čtyřech týdnech hlavní složkou potravy bažantích kuřátek.

FOREJTEK (2001) uvádí, že vývoj bažantnic v posledních letech je výrazně ovlivněn poklesem až téměř vymizením divokých populací bažantů zvěře na většině území. Ve snaze zastavit tento pokles vznikají umělé chovy bažantů, které nejprve doplňovaly divoce žijící populace a postupně je na většině původních lokalit výskytu

nahradily. Toto období je charakterizováno vznikem tzv. „bažantnic“ všude tam, kde se ještě zbytkové divoké populace vyskytovaly či především tam, kde již bylo započato s vypouštěním uměle odchovaných bažantů.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 MORFOLOGIE BAŽANTA

KLASIFIKACE :	říše	-	živočichové
	kmen	-	strunatci
	podkmen	-	obratlovci
	třída	-	ptáci
	podtřída	-	letci
	řád	-	hrabaví
	čeleď	-	bažantovití – Phasiandae
	podčeleď	-	bažanti

Kohout má hlavu černou s kovovým leskem, často ohraničenou od hrudi bílým obojkem. Kolem očí jsou velké, rudě zbarvené lysiny (poušky). Na trupu převládá černohnědé zbarvení s výrazným kovovým leskem. Ocasní pera tvoří dlouhý klín. Slepice je světle hnědá s tmavšími středy per, hrdlo a břicho jsou světlejší. Celková délka kohouta je 76–89 centimetrů, slepice 53–64 centimetrů. Hmotnost kohouta je okolo 1,25-2 kg, i více, slepice 0,8–1,5 kg (JIRŮK et al., 1977).

Bažant obecný je hrabavý pták – kohout dosahuje hmotnosti jednoho kilogramu, slepice asi o 10 % méně. Kohouti jsou velmi pestře zbarveni. Slepice mají naopak hnědé ochranné zbarvení. Jedná se o polygammí druh, který ve volné přírodě žije v poměru 1:4-5 ve prospěch slepic. Reprodukční proces začíná brzy na jaře pářením (ostruhováním). Slepice snáší do důlku na zem 8-12 vajec (výjimečně i více), na kterých sedí 24-25 dní. Při poničení násady často mívají slepice druhou snášku, která má o třetinu nižší počet vajec (ZABLOUDIL, 2008).

Výrazným znakem bažantí zvěře je barevná rozdílnost, dvoutvárnost - DIMORFISMUS. Pohlavní rozdílnost je výrazná u většiny druhů bažanta, výjimkou v tomto ohledu jsou bažanti rodu CROSSOPTILON, kde je dimorfismus prakticky nepostřehnutelný.

Pohlavní rozdílnost bažantů se projevuje hlavně zbarvením. Kohouti jsou pestří, kdežto slepice, sedící na vejcích a starající se o výchovu kuřat, jsou zbarvené tak, aby unikly pozornosti nepřátel. Kohouti jsou též větší a těžší (RAKUŠAN et al., 1977).

2.2 CHOV BAŽANTA

Cílený, organizovaný chov bažantů nastává ve 13. a 14. století. Již v této době si lidé všimli, že na rozdíl od koroptve, má bažant velkou schopnost přizpůsobovat se civilizačním faktorům, jako například převratným změnám, nebo změnám v zemědělství (RAKUŠAN et al., 1979). V té době se do Evropy dostal bažant obecný kolchidský – *Phasianus colchikus colchikus*. Tato forma byla ve středověké době označována jako bažant český. Poddruh se vyznačoval tím, že neměl bílý krční obojek a byl relativně štíhlejší (SÝKORA, 2014).

Později byly vysazovány další poddruhy, hlavně bažant obecný jihočínský – *Phasianus colchikus torquatus* a bažant obecný sedmiříčský či mongolský – *Phasianus colchikus mongolicus*. V chovech se často objevují tmavě zbarvení bažanti, takzvaná varieta *tenebrotus* (JIRŮK et al., 1980).

Od poloviny 19. století se vysazoval v Evropě do obor a honiteb bažant královský – *Syrnaticus reevesii*. Vysazen byl například ve Skotsku, Francii, Německu, ale i u nás. Všude ovšem bez větších úspěchů. U nás se dodnes okrajově chovají v okolí Olomouce, Kroměříže, Litovle a Chropyně. Roční odstřel se například v 80. letech v polesí Troubky na Olomoucku pohyboval kolem 250 kusů. V okolí Kroměříže 200 kusů a jinde to byly jen desítky kusů (RABŠTEINEK a PORUBA, 1982).

S mnohem menším úspěchem byl u nás chován převážně ve voliérách a zřídka vysazován v zámeckých parcích bažant stříbrný (*Lophura nycthemera* L.). Bažant stříbrný byl chován v poměrně nízkých stavech na několika zdejších velkostatecích, např. v průhonickém parku. Také tento druh se vyznačuje značnou nesnášenlivostí (RAKUŠAN, 2001).

Pro provozování bažantnic byly školeni speciálně kvalifikovaní pracovníci – bažantníci. Ti se snažili sledováním chování, zvyků a potřeb bažanta co možná nejvíce přiblížit prostředí v bažantnicích jeho původnímu prostředí. To se u nás podařilo do té míry, že z původně chovaného bažanta obecného kolchidského se stal již výše

zmiňovaný bažant český. Toto označení se v některých zemích uchovalo dodnes. Zvláště v zemích německy mluvících.

Umění českých bažantníků nespočívalo a nespočívá ve voliéroovém chovu, ale v umění odchovávat bažanty na divoko, v prostředí jim nejbližším. Bažantnice se tedy zakládaly a zakládají v nížinách až pahorkatinách, do výšky. To nařizuje zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb.

Bažant se vyskytuje po celém Česku, vesměs v zemědělské krajině, zvláště tam, kde je zemědělská půda prostoupena menšími lesy a remízky (JIŘÍK et al., 1980).

Bažantům vyhovují nejlépe teplé říční úvaly v oblastech s pestrá mozaikou polí, kde se střídají různé druhy plodin s drobnými lesíky, loukami, křovinami, mezními porosty a rákosinami kolem vodních ploch. Uvedená prostředí mu vyhovují v honitbách, kde má dostatek klidu a krytu s pestrá nabídkou potravních možností. Je-li zabezpečen ještě přístup k vodě, potom jsou bažanti věrní svému stanovišti (ZABLOUDIL, 2010).

Z toho plyne, že bažant potřebuje plochy značně členěné tak, aby se v nich hojně střídali polní kultury, remízy, háje, menší lesíky. Je to nutné proto, aby chování ptáci mohli co nejvíce uspokojovat své původní potřeby. To spolu s příkrmováním vede ke kvalitnímu odchovu lovné zvěře. Dalším požadavkem bažanta je místo k hřadování. Tento požadavek zpravidla uspokojujeme poskytnutím vysokých stromů. Na tyto se bažantí zvěř uchyluje na přečkání noci, aby se co možná nejvíce vyhnula kontaktu se zvěří škodnou. K hřadování jsou vhodnější stromy jehličnaté pro nesnadnější přístup škodné, jsou hustější. Jehličnaté stromy mohou být i nižší, ve formě malých lesíků. Kromě hřadování bažantí zvěř hluboké a vysoké lesy nevyhledává. Tento způsob odchovu je chovem divokým, či přirozeným.

Mezi výhody tohoto odchovu patří jeho menší pracnost, poměrná nenáročnost o různé způsoby líhnutí i menší péče o zvěř samotnou, protože tato je si ji schopna v celkem široké míře zajistit sama. Další výhodou je menší mortalita následkem nemocí a celkově lepší zdravotní stav jedinců. Nevýhody tohoto odchovu spočívají v náročnosti při tlumení škodné zvěře, v neovlivnitelnosti počasí v době líhnutí kuřat, na příkrmování je spotřebováno více krmiva a dále může být problém ohledně požadavků na velikost bažantnice samé. Zásadní problém u volně hnízdících bažantů jsou žací stroje. Se zvětšujícími se žacími stroji stoupá procento vysečených hnízd.

V sedmdesátých letech se uvádělo, že nejrozšířenější je volný chov. Myslivecká péče o něj spočívá ve zlepšování podmínek prostředí, v příkrmování a v ochraně zvěře (RAKUŠAN et al., 1979).

Počet jedinců, který může žít ze zdrojů v daném prostředí se nazývá „nosná kapacita prostředí“. Je-li populace regulována predátorem, pak se její skutečná velikost často pohybuje nad touto hodnotou. Neplatí to pro populace lovné zvěře, které jsou většinou uměle obhospodařovány tak, aby dosáhly nepřírozeně vysokých hodnot (ČERVENÝ et al., 2003).

Honitby, ve kterých je cílem chovu bažantí zvěře obnova divokých populací této zvěře, jsou v současných podmínkách českého zemědělství spíše utopií než reálným projektem. Ekonomická i provozní náročnost je velmi vysoká. Základem projektu je vrátit do honiteb pásovou či roztroušenou zeleň a na malých, roztroušených plochách zemědělské půdy vyloučit chemické postřiky. Výsledkem jsou pásy s vysokou druhovou pestrostí rostlin a na ně vázaného hmyzu, které vytvářejí vhodné potravní i krytové podmínky pro bažantí zvěř (FOREJTEK, 2001).

Dalším způsobem odchovu bažantí zvěře je odchov běžně nazývaný polodivoký. Zde je možné proti odchovu divokému dosáhnout dvojnásobný počet odchovaných kusů. Tomu napomáhá odebírání vajec od slepic v chovném hejnu.

Tímto odebíráním donutíme slepice ke zvýšené produkci vajec, nebo ke druhé snášce, což je výhoda. Nevýhodou je personál nutný ke sběru vajec a tím zvýšené náklady. Náklady se dále zvyšují nutností pořídit umělé kvočny. Ekonomicky se toto zdá nevýhodné, ovšem po porovnání ulovených kusů zvěře dojdeme k tomu, že pro naše současné podmínky je zmíněný způsob nejlepší.

Usměrněný chov vychází z principu volného chovu. V době hnízdění se odebírají vejce z hnízd a zvyšují se snůšky slepic. Část vajec se využije ve voliérovém chovu a zbytek nechá vylíhnout přirozeným způsobem. Starší způsob spočíval ve vyhledávání hnízd a systematickém odebírání vajec, čímž se slepice nutily k vyšší snůšce před sesednutím z hnízda (RAKUŠAN et al., 1979).

Určitou formou usměrněného odchovu je záchrana vajec z ohrožených ploch, nebo sběr vajec z vysečených hnízd (RAKUŠAN et al., 1979).

Třetím, posledním způsobem odchovu je chov umělý, možno říci voliérový. Tento způsob je vhodný pro velké bažantnice, kde se ovšem nejedná o myslivost jako takovou,

ale spíše o průmyslovou výrobu bažantů. Slepice tady chované, nebo spíše používané, jsou krotké a určené výhradně pro snůšku vajec. Ta jsou následně sbírána a uměle líhnuta. Vychovaní bažanti jsou nakonec odlovováni na zpravidla oploceném prostranství, je-li na tomto místě ještě možné mluvit o lovu. V tomto způsobu odchovu je značné riziko nákazy nemocemi a je na místě podávat širokou škálu léčiv. Dále se potýkáme s problémem vyklovávání peří. Pera jsou vyklovávána z části ocasní a končí nezřídka úhynem. Tímto nešvarem trpí více kohouti než slepice. Ovšem při nedostatku masité složky v krmení se vyklovávají všichni.

Výhody voliérového odchovu je možno spatřit ve velmi účelné ochraně bažantů před predátory, ti se nám do dobře ošetřené voliéry dostávají nesmírně problematicky. Ekonomicky je tento způsob také výhodný, protože za správné péče máme procentuelně velmi vysokou slovitelnost. Další výhodou je schopnost ochrany bažantů před vlivy počasí. Bažantnice takto koncipované nejsou příliš náročné na prostor.

Podle RAKUŠANA et al. (1979) je voliérový chov, říká se mu také umělý, farmový, založen na líhnutí vajec získaných od voliérově, uměle odchované zvěře. Jeho přednost tkví v tom, že se získávají kvalitní násadová vejce. Ať je počasí v době snůšky jakékoliv, vejce se získávají dříve než při ostatních druzích odchovu, takže se líhnutí a odchov mladých bažantů urychlí.

Podle FOREJTKA (2001) jsou komerční bažantnice zařízení, většinou založená pro tento účel v průběhu předcházejících století. Současná funkčnost bažantnic je zajišťována výhradně uměle vyprodukovanými bažanty, kdy cílem podzimních lovů je dosažení maximálního úlovku.

V současnosti je u nás asi 200 bažantnic. Pro svou ekonomickou náročnost je chov bažanta postaven na nutnosti pořádání poplatkových honů. Jako pár příkladů bych uvedl bažantnici Bělohradskou, Ploužnickou, nebo Kovačskou.

2.3 VÝŽIVA BAŽANTA

Bažant obecný se živí jak rostlinnou, tak i živočišnou potravou. Potravu si bažant vybírá hlavně zrakem (vliv čichu zatím nebyl prozkoumán). Bažanti jsou ptáci s denní životní aktivitou, která začíná s rozedněním a končí příchodem setmění. Mají svůj jednoduchý denní rytmus – příjem potravy a zažívání. Pasením na travních porostech

přijímá nejen potravu, ale také značnou část rostlinné vody. Pokud mají bažanti dostatek potravních příležitostí, jsou svému stanovišti věrní. Mladí bažanti se do věku 5 týdnů živí převážně živočišnou potravou s postupným přechodem na potravu smíšenou (ZABLOUDIL, 2008).

Skladba potravy je záležitost sezónního charakteru, její složení je však také ovlivněno věkem. U dospělých ptáků převládá celoročně rostlinná složka nad živočišnou, u kuřat je tomu zejména v prvních měsících života naopak (ČERVENÝ et al., 2003).

Kuřata se zpočátku živí převážně hmyzem, po čtvrtém týdnu života již převažuje potrava rostlinná (JIRŮEK et al., 1980).

Živočišná složka potravy převládá v prvních třech týdnech. Přičemž množství klesá z 80 % v prvním týdnu na 60 % ve třetím týdnu. Ve čtvrtém týdnu již převažuje strava rostlinná, jejíž podíl stále stoupá a v 9. týdnu již tvoří 99,3% (HUDEC a ČERNÝ, 1977).

Podle MOHELSKÉHO (2014) převládá živočišná složka (60-80 %) do 1 měsíce věku. Teprve později podíl rostlinné složky převáží a v dospělosti se jedná o tento poměr: 24,5 % živočišné složky, rostlinné složky 63,8 % a 11,4 % písek a kaménky, tedy minerální látky.

Bažant potřebuje denně kolem 70 g potravy, což je kolem 1/15 jeho vlastní hmotnosti. Přijímá pýr, rdesno, pohanku, merlík, kukuřici, vikev, pšenici, svlačec, ostřici, kuří nohu, svízel, čirok, laskavec, rozrazil, ptačinec, ječmen, žito, proso, oves, hrachor, lebedu, jitrocel, hrách. Z lesních rostlin bažanti přijímají ostružiny, hloh, šípek, bez, ptačí zob, jeřabiny, bukvice aj. V živočišné potravě bažantů jsou zastoupeny např. sluněčka, střevlíci, stonožky, mravenci, lumci, drabčící a další druhy. Spotřeba vody dospělého bažanta se pohybuje od 0,2 do 0,3 litrů vody na kus a den (ZABLOUDIL, 2008).

Pro zemědělství i lesnictví je bažant velmi užitečný, neboť mladý bažant spotřebuje denně asi 700 plevelných semen a až 1000 kusů škodlivého hmyzu. Za rok to dělá 7 až 8 kilogramů této potravy, a proto je mu možné odpustit i určité škody, které bažanti páchají na vysetém obilí, či oklováváním plodů na vinicích (JIRŮEK et al., 1977).

V intenzivních chovech, kterými dnešní bažantnice jsou, se k výkrmu používají velmi často granulovaná krmiva. Tato krmiva mají zajistit rychlý růst a zdravý vývoj

jedince. Složení granulí se mění v závislosti na stáří krmených bažantů. Je mnoho firem, které se zabývají produkcí těchto výrobků. Pro přiblížení jsem použil složení granulovaného krmiva (viz. tabulka 1-3).

Pro malá několikadenní kuřata bažantů je třeba podávat směs se zvýšeným obsahem vitamínů a esenciálních aminokyselin. Může se tak dít i prostřednictvím pitné vody. Budeme-li chtít vyhovět přirozeným nárokům kuřat, je zejména v prvních týdnech velmi vhodné zvolit dodávku směsi s živočišnými komponenty, tedy rybí moučkou (MOHELSKÝ, 2013).

V

Vláknina	3.6%
Popel	9%
Methionin	5.6 g/kg
Vitamin A	10800 mj./kg
Vitamin D	3 2400 mj./kg
Cu	12,3 mg/kg

Tabulka č. 1: Složení směsi pro výkrm bažantů ve stáří do 3 týdnů

Vlhkost	14,0%
Dusíkaté látky	188 g/kg
Tuk	39 g/kg
Vláknina	36 g/kg
Popel	90 g/kg
Methionin	5,2 g/kg
Vitamin A	10800 mj./kg
Vitamin E	37 mg/kg
Vitamin D 3	2400 mj./kg
Cu	10 mg/kg

Tabulka č. 2: Složení směsi pro výkrm bažantů ve stáří 3-5 týdnů

Cu	10 mg/kg
Dusíkaté látky	14,2 %
Tuk	3,9 %
Vláknina	3,7 %
Popel	10,0 %
Methionin	3,4 g/kg
Vitamin A	8100 mj./kg
Vitamin A	8100 mj./kg
Vitamin D 3	1800 mj./kg
Cu	8,8 mg/kg

Tabulka č. 3: Kompletní krmná směs pro výkrm bažantů ve věku nad 5 týdnů

V některých bažantnicích se pro výživu čerstvě narozených kuřat používá startovací krmivo, kterému se pro dobu jeho použití říká startér. Je určeno pro jedince do stáří 3 týdny. Na rozdíl od později používaných směsí obsahují 26 – 28% stravitelných dusíkatých látek (N – látek). Pro porovnání, pro další období (4 – 10 týdnů) se používá krmivo s obsahem N – látek kolem 24%.

Dále je potřeba v intenzivních chovech přikrmovat i jadrná a objemová krmiva. Je dobré dodávat zvěři krmiva dužnatá jako je řepa, mrkev, topinambur, krmná kapusta. V zájmu nás, chovatelů, je nutné dodržovat čistotu napáječek a míst určených ke krmení.

Zásadou ve správné výživě komorované zvěře je pravidelnost krmení, dodržování složení a kvality podávaných krmiv, úzkostlivá čistota krmítek (odstraňovat zbytky krmiv) i napáječek a vůbec celého komorovacího prostoru. Nutné je denní podávání čerstvé, nezávadné pitné vody (MOTTTL, 1970).

2.4 HNÍZDĚNÍ

Počátkem jara obsazují jako první vhodná jarní stanoviště dominantní kohouti. Dominantní kohouti si vytvářejí na obsazených stanovištích teritoria, která si

pečlivě hlídají. Slabší jedinci, kteří neprojevují teritoriální chování, jsou zejména v počátečním období toku od dominantních kohoutů uvnitř teritorií do určité míry trpěni, pokud zachovávají patřičný odstup. Také bažantí slepice obsazují během března a první polovině dubna stanoviště, na kterých se zdržují v následujícím jarním a letním období. Hnízda si bažantí slepice staví při okraji remízů, poblíž lesní krytiny nebo hnízdí na místech určených pro zemědělskou výrobu.

Podle BÍLKA (2006) slepice zakládá hnízdo na zemi, zpravidla v krytu křovin nebo podrostu maliní a ostružin, v trsech travin nebo na okrajích mezí nebo u paty stromu. Sedne si na zem a vyhrabává důlek za neustálého otáčení kolem své osy, a proto bývá jamka pravidelně kruhová. Důlek hloubí asi hodinu, potom nasbírá trochu listů, nebo utrhuje části trávy a stařiny. Během tří dnů začne slepice se snáškou vajec,

Silný kohout si vybojuje několik slesc, ideální je poměr 1:4. Slepice hnízdí na zemi v ploché hnízdní kotlince, s malým množstvím hnízdního materiálu. Snáší průměrně 10 až 16 vajíček, na kterých pak sedí 24 dní. Bažant je pták nekrmivý, to znamená, že kuřata opouštějí hnízdo už po 24 hodinách a ihned se živí hmyzem až do velikosti škvora (BEHNKE a CLAUSSEN, 2007).

Ve druhé polovině dubna nastává období snůšky, během níž bažantí slepice ve snůškových intervalech jednoho až dvou dnů snesou do hnízd celkem přibližně 8 až 16 vajec. Bažantí slepice dosahují nejvyšší průměrné snůšky ve stáří dvou let. Později, ve věku tří až čtyř let, se jejich reprodukční schopnost již poněkud snižuje (VODŇANSKÝ, 2001).

Během sezení opouští slepice hnízdo jen v době, kdy se jde napít a nazobat, což bývá nejčastěji dopoledne nebo k večeru na 30 - 40 minut, někdy až na 2 hodiny (BÍLEK, 2006).

Bažantí slepice sedí zpravidla 24 - 28 dní, což znamená, že kuřata vyvádějí od poloviny května, nejpozději prvních několik dní v červnu až do jeho poloviny. Vodící slepice přestanou úplně zobat zrna, protože učí drobotinu sbírat hmyz, který je pro ně v první fázi vývoje po spotřebování žlutkového váčku životně důležitý pro přísun proteinů do rostoucího organismu (BÍLEK, 2006).

Ve zvláště příznivém roce lze počítat s tím, že přežijí dvě třetiny kuřat, v normálním roce polovina a ve špatném roce, kdy ještě k tomu je v honitbě mnoho predátorů, nepřežije žádné (BEHNKE a CLAUSSEN, 2007).

Podle VODŇANSKÉHO (2001) jsou ztráty na hnízdících bažantích slepicích v dnešní kulturní krajině často velmi vysoké, zvláště v honitbách, ve kterých je škodná nedostatečně regulována. Ve většině z nich se pohybuje rozsah zjištěných ztrát způsobených živočišnými nepřáteli v rozmezí mezi 20 až 60% z celkového počtu sledovaných hnízd.

Rozhodující příčinou úbytku koroptví a bažantů v dnešní kulturní krajině je snížená úspěšnost slepic při hnízdění a vysoká úmrtnost kuřat. Hlavním důvodem je nedostatek hmyzu a příliš mnoho přirozených nepřátel (VODŇANSKÝ, 2001).

Při dnešním pojetí bažantnictví jsou zpravidla nahrazeny hnízdící slepice umělými líhněmi. Jsou zde sice nároky na elektrickou energii, ale výhodou je odbourání rizik spojených s klasickým líhnutím kuřat. Odpadá nám problém se zastydnutím vajec při častém vyrušování slepice a hlavně s predátory jako je ježek, kuna a mnoho dalších. Konečným výsledkem je ekonomická prosperita.

2.5 ODCHOV V ODCHOVNÁCH

Prostředí odchovny musí splňovat základní veterinární i zoohygienické parametry. Podestýlka bývá nejčastěji z hoblin měkkého dřeva a je vhodné ji přesát pro odstranění pilin. Vhodná je i krátce nařezaná sláma nebo drcené kukuřičné palice. Nevhodný je písek a piliny, kuřata je mohou v prvních dnech života vyzobávat. Výška podestýlky by měla být 5-10 cm (MOHELSKÝ, 2013).

Ve voliérovém chovu má jeden kus „přidělený“ pozemek o velikosti 2 až 3 m². Snesená vejce se denně sbírají, každá slepice snese v průměru 30 vajec. Vejce se dávají do líhni a vylíhlá kuřata se opět odchovávají ve voliérách. Dospělí jedinci se potom vypouštějí do honiteb (FELIX, 1980).

V líhni vlastní je nucený oběh vzduchu. Teplota se pohybuje v rozmezí 37,5–38,2°C, při vlhkosti prostředí 50–65 %. Vejce je za těchto podmínek nutno minimálně 2 krát denně otáčet o 180 °C.

Pro vlastní odchov kuřat existují tři nepoužívanější schémata:

a/ líhnutí v inkubátoru – následný odchov v kruzích a v boxech s vyrovnanou, ideální teplotou – přístup kuřat do otevřených výběhů nejdříve ve 30-ti dnech

b/ líhnutí v inkubátoru – odchov kuřat v boxech se střídající se teplotou a hřady – doplnění potravy živým hmyzem – přístup kuřat do otevřených výběhů po 14-ti dnech
c/ líhnutí v inkubátoru (nebo pod domácí slepicí) – podložení kuřat adoptivní matce (domácí slepice, stimulovaná bažantí slepice) – odchov ve voliére (HAVRÁNEK, 2001).

Při vybavení líhně automatickým obračecem je vhodné vejce otáčet vícekrát. Pro zárodky je smrtelná teplota 42 °C. Doba potřebná pro vylíhnutí bažantích kuřat se pohybuje v rozmezí 23–25 dní. Úspěšnost líhnutí se pohybuje slabě nad hranicí 90 %. Kuřata se po vylíhnutí nechávají ještě několik hodin v líhni, aby doschla a nedocházelo ke zbytečnému úhynu.

Pro zahřívání kuřat se používá zařízení nazvané elektrická, nebo také umělá kvočna. Toto je zařízení vyrobené z plechu, plošně značně rozměrné, může být pro minimalizaci tepelných ztrát na povrchu izolováno. Plocha je kolem 2 m², aby se pod kvočnu vešlo co možná nejvíce kuřat. Na spodní části jsou umístěna elektrická topná tělesa. Pomocí těchto těles a jejich regulace se pod kvočnou udržuje stabilní teplota, v rozmezí 28–32 °C. Teplota se se zvyšujícím věkem kuřat snižuje. Pod kvočnu se v závislosti na věku kuřat vejde 150-1000 kusů. V prostorech vybavených kvočnou jsou kuřata dislokována do věku 4. – 6. týdnů.

Hustota osazení pro jednodenní kuřata je 25-30 ks na m² do prvního týdne až deseti dnů. Do věku 5-6 týdnů 0,7 kuřete na m² ve skupině do 80 kuřat, od 7. týdne věku 0,5 m² na 1 kuře. Relativní vlhkost v odchovně by měla být 65-75 %. V 1. a 2. týdnu na horní hranici, později méně, neboť vysoká vlhkost je podmínka choroboplodných zárodků a vývojových stádií parazitů. Vzhledem k riziku dehydratace kuřat by relativní vlhkost neměla klesnout pod 50 % (MOHELSKÝ, 2013).

První dva až tři dny po vylíhnutí tráví kuřata zbytky živin žloutkového vaku. Krmivo přijímají od začátku, ale podstatnější než přijaté živiny je vytvoření návyku. Krmná směs se v těchto dnech umísťuje nikoliv do krmítek, ale jen na lepenkové podložky na podlahu. Ideální pro příjem jsou granulky o průměru 2-3 mm (MOHELSKÝ, 2015).

Po 4-5 dnech se používají běžná drůbežářská krmítka, jejichž výška se reguluje podle výšky hřbetu kuřat. „Délka krmítka“ na jedno kuře do 6 týdnů činí 4 cm, od 7. do 14. týdne 8 cm a od 15. týdne 10 cm (MOHELSKÝ, 2013).

Když přemístíme kuřata do výběhu, je nutné je připravit na život ve volné přírodě. V těchto prostorech je vhodné mít bidla pro hřadování a prostor pro hrabání a popelení se. Krmivo se podává ve formě granulované a částečně již podáváme potravu přirozenou, to znamená zrniny. Musíme také ptákům podávat krmivo zelené a podle možnosti je vhodné zpřístupnit složku potravy živočišnou. Tímto předcházíme nešvaru mezi bažantí zvěří velmi rozšířenému, a to je vyklouvání.

K výživě a krmení patří i péče o napájení. Voda musí být v kvalitě vody pitné. U několikadenních kuřat musí být voda temperovaná na 20 °C, později chladná. Hygiena napájení znamená odstraňování krmiva z napáječek a pravidelnou desinfekci automatického systému. Pokud se napájí „ručně“, umísťuje se jedna napáječka 10 litrů na 50 kuřat. Je nutno dbát na udržování suchého prostřední kolem napáječek, aby se zamezilo výskytu plísní a jinak vlhkostí narušených zbytků krmiva (MOHELSKÝ, 2015).

Za předpokladu, že ve voliére je pole dobře oseté zeleným krmivem, nebude v prvních týdnech nutno přikrmovat zeleným krmivem. Když tato přírodní zelená pastva ustává, sáhneme ke krmné, nebo růžičkové kapustě, kterou musí každá chovná bažantnice pěstovat mimo voliéru. Předkládá se v hřibovitých jeslích a nesmí ležet na zemi. Vše, co leží na zemi, totiž bažanti pokálejí, a pak je to nepoživatelné (BEHNKE a CLAUSSEN, 2007).

MOHELSKÝ (2015) uvádí, že bažanty vypouštíme nejdříve ve věku 10 týdnů. Po vypuštění bažantů do honitby je třeba nadále přikrmovat. Návyk na přirozenou potravu se rozvíjí postupně. V dané lokalitě musíme umožnit přístup k vodě. Prostor, kam bažanty vypustíme, by měl mít určité parametry. Bažant musí mít možnost co nejvíce uspokojovat své původní potřeby, jako je hrabání, popelení se, vyhřívání se na slunci a podobně.

2.6 ŠKODNÁ ZVĚŘ

Abychom co nejvíce snížili ztráty způsobené škodnou, musíme tuto systematicky tlumit. Je však třeba si počínat v souladu s mysliveckou morálkou a mít na mysli, že slovo MYSLIVEC je od slova myslit.

Není možné vyhubit všechny predátory v dosažitelném okolí, protože i škodná zvěř má v naší přírodě místo. A to, že nám škodí, je částečně dílem nás lidí, kdy svými necitelnými zásahy do krajiny a neřízenou urbanistickou roztažností neustále zmenšujeme predátorům i ostatním druhům zvěře životní prostor.

V závislosti na této úvaze bych pokračoval tak, že se nám postupně mění skladby škodných živočichů. Značné škody v bažantnicích způsobují zvířata, která jsme si domestikovali a ona nám po svém případném návratu ke kořenům škodí. Tady mám na mysli divoké kočky a toulavé psy. U koček je vhodnější název zdivočelé kočky, protože pravá kočka divoká se pohybuje na samé hranici vyhynutí.

Dalším škodným živočichem je straka. Tu si lidé sice nevychovali jako domácího mazlíčka, ovšem svými zásahy do biotopu a neuváženou ochranou jí dáváme optimální podmínky pro rozmnožování a naprosto bezproblémový život. Je prakticky nemožné v revíru, kde je obrovské množství strak, očekávat, že se nám stavy zvěře vrátí na úroveň osmdesátých let minulého století. Toto už zřejmě nikdy nebude a pro další léta a generace jsme odkázáni na chov zvěře ve voliérách v některé z výše uvedených forem.

Protože trávení škodné zvěře je zakázáno, možnosti, které nám na ochranu zbyly, jsou lapání, odstřel, ochrana chovné zvěře pomocí různých zábran. Dalo by se říci pasivní ochrana. Musíme mít odchovny vybaveny tak, aby se riziko napadení predátorem minimalizovalo na co nejnižší možnou míru.

Přímo v bažantnicích instalujeme různé sklopce, lapáky nebo pasti, kde škodné znemožníme opuštění námi umístěné pasti. Tyto pasti musíme pravidelně kontrolovat, aby uvízlý živočich nezahynul trýznivým způsobem.

Lapání škodné zvěře je omezeno na taková zařízení, do kterých se zvěř lapí živá a neporaněná (RAKUŠAN et al., 1979).

Lapáky a sklopce se nám hodí prakticky na všechny druhy škodné, ale jsou umístěny hlavně na odchyt koček a kun. Kuna je dalším škůdcem, který dokáže velmi dobře těžít z života poblíž člověka. Dokáže mistrně využívat starých domů a dalších produktů lidské činnosti. Její nebezpečnost tkví také v tom, že když se nám dostane do odchovny, dokáže vyhladit obrovské množství zvěře jen tak, pro potěšení ze zabíjení.

Zajímavé je chování kuny v kurníku, nebo v holubníku, kde často „bezhlavě“, povraždí vše živé, aniž by něco z toho odvlekla, nebo spotřebovala (RAKUŠAN et al., 1979).

Zvíře, které nám v odchovných bažantů a v revírech jako takových působí značné škody je liška. I u tohoto predátora došlo na konci minulého staletí ke značnému rozšíření. Jeden příklad za všechny. Je z MS Moravany - Slepotic. Tento spolek hospodaří na Pardubicku. Do roku 1982 se v dané honitbě lovily ročně maximálně 1–2 lišky. Vypouštění bažantů probíhalo každoročně od roku 1982 do roku 1996 a během tohoto období narostla slovitelnost lišek na 20–25 kusů. Rekordní úlovek byl v roce 1994 – 54 lišek. Je podstatné, že i po ukončení vypouštění bažantů zvěře se výše lovu lišek nesnížila, protože v honitbě se vytvořila samostatná, velmi silná a prosperující liščí populace. Během 14 let, kdy byla bažantů zvěř vysazována, bylo v této honitbě do volné přírody vypuštěno více než 5000 voliérově odchovaných bažantů a slovitelnost kohoutů z vypuštěné zvěře byla padesátiprocentní (SÝKORA, 2014).

V neposlední řadě je problém ohledně ochrany a úspěšného odchovu bažanta v silném přemnožení černé zvěře. Je prakticky nemožné vypustit bažanta z odchovny do volné přírody tam, kde se nám vyskytují divoká prasata. Tyto nám bažanta, který není na hřadu na vysokém stromě, sežerou ve velmi krátké době.

2.7 CHOROBY BAŽANTÍ ZVĚŘE

Choroby zvěře mají celospolečenskou závažnost zvláště v souvislosti s intenzifikací výroby, se zkvalitňováním chovu zvěře i s ohledem na zdraví lidí. Choroby zvěře způsobují ztráty, které vznikají úhynem zvěře, nebo které se projevují u zvěře opožděným růstem, snižováním hmotnosti, zhoršenou plodností i zhoršenou produkcí zvěřiny a trofejí. Velmi závažná je skutečnost, že nemoci zvěře se mohou velmi rychle rozšířit na rozsáhlá území nebo přenést na člověka. Proto odchovy zvěře, zejména v bažantnicích či umělých odchovných, vyžadují zvláštní veterinární péči.

Jedním z nejzávažnějších onemocnění ve voliérově chovu pernaté zvěře je **kokcidióza**. Je to závažné střevní onemocnění především kuřat a mladých ptáků, a to jak v přírodě, tak i ve voliérově chovu. Kokcidióza může být příčinou hromadných úhynů a neúspěchů v chovatelské práci. Onemocnění vyvolávají prvoci rodu *Eimeria* (PÁV et al., 1981). Tito prvoci jsou svým výskytem zpravidla vázání na

jednoho hostitele, jsou tedy druhově specifické. Kokcidie cizopasí ve střevě, kde prodělávají složitý vývoj. Ve vývojovém cyklu se střídá pohlavní i nepohlavní rozmnožování, jehož konečným produktem jsou oocysty vylučované trusem a ten je zdrojem cirkulace nákazy (ČERVENÝ et al., 2003). Ptáci nepřijímají potravu, mají žízeň a krvavé průjmy. Dochází k anémii svalstva, ke krvavému kataru sliznice trávicího ústrojí a zvětšení slepého střeva. Jsou ohrožena zvláště kuřátka v intenzivních chovech, kde ztráty mohou dosahovat až 90% (FORST et al., 1983). Diagnózu stanovujeme pitvou nebo přítomnost oocyst kokcií zjišťujeme pravidelným vyšetřením vzorků trusu.

V posledních letech se setkáváme s výskytem choroby **botulismus**. Tuto chorobu způsobují toxiny bakterie *Clostridium botulinum*. Za normálních okolností se vyskytuje u volně žijících ptáků vázaných na vodní prostředí, ovšem v dnešní době se s ním v bažantnicích setkáváme hojně. U většiny nemocných ptáků se vyskytují příznaky ochrnutí a během několika dní (3-12) dochází k hynutí. Na počátku onemocnění se objevují třesy končetin, pomalá chůze, nechutenství a celková slabost. Později se dostávají pohybové poruchy a nakonec dojde k úhynu následkem celkového ochrnutí svalstva (PÁV et al., 1981). Úhyn je masový, uhynulí ptáci jsou zdrojem dalšího šíření infekce (ČERVENÝ et al., 2003).

Mor drůbeže je nakažlivé onemocnění virového původu. Nejvíce se vyskytuje u bažantů na jaře, v době toku a snůšky. Nákaza se přenáší nejčastěji přímým stykem s nemocnou zvěří. Infekce se však může šířit i krmivem nebo vzduchem. Při přirozené infekci je inkubační doba zpravidla 4-7 dnů. U mladých bažantů je mortalita téměř 100%, u starších kolem 80% (PÁV, et al., 1981). Napadení bažanti se špatně pohybují, nechťejí létat, mají bělavý průjem, těžce dýchají a hodně pijí. Později dochází k ochrnutí křídel i končetin a k úhynu (FORST et al., 1983). Nákaza morem musí být hlášena veterinární službě.

Mramorovaná slezina bažantů je onemocnění, způsobované adenovirem, postihující bažanty chované v zajetí. Vyskytuje se u mladé zvěře starší 4 týdnů a také u chovných slepic v průběhu intenzivní snůšky. Ptáci hynou ve velmi dobré kondici zadušením. Mortalita dosahuje 5-20%, onemocnění odeznívá během 10-20 dnů (FOREJTEK, 2001). Nejčastější přenos je trusem. V roce 1980 byla tato choroba hlavní příčinou úhynů kuřat v Jindřichohradecké bažantnici. Choroba byla zavlečena do chovu pravděpodobně s nakoupenými jednodenními kuřaty pro obnovu chovného hejna.

Salmonelóza je onemocnění pernaté zvěře způsobené bakteriemi rodu *Salmonella*, které jsou zvláště nebezpečné ve voliéroovém chovu. Zárodky se mohou přenášet z nemocných slepic do vajec a odtud napadnout během inkubace vyvíjející se zárodky kuřat. Takto infikovaná embrya se buďto vůbec nelíhnou, nebo hynou v prvním týdnu života (BERGL et al., 1984). Hlavním příznakem salmonelózy je netečnost kuřat, shlukování pod tepelnými zdroji, průjem. Dospělí ptáci jsou většinou bez klinických příznaků, případně všeobecné příznaky – vyhublost, průjem, pokles snůšky.

Syngamóza je nebezpečné onemocnění bažantí zvěře, způsobované cizopasnou hlísticí *Syngamus trachea*. Má ohniskový výskyt a je vážným problémem při odchovu kuřátek zvláště do stáří 8 týdnů. Původcem onemocnění je hlístice – srostlice trvalá, která v dospělosti cizopasí v dýchací trubici. Sameček i samice jsou spolu v trvalém pohlavním spojení (kopulaci), takže připomínají tvarem těla písmeno Y. Jsou po dvojicích pevně prisáta ke sliznici průdušnice, živí se sáním krve a vyvolávají záněty (PÁV et al., 1981). Zvěř se nakazí pozřením vajíček s larvičkami v potravě nebo vodě, nebo pozřením žízal. Onemocnělá zvířata těžce dýchají s otevřeným zobákem, kašlou, kýchají nebo i zívají. K úhynu dochází zadušením (FORST et al., 1983).

V trávicím traktu pernaté zvěře cizopasí četní **cizopasní červi** – motolice, tasemnice, hlístice a vrtejši, kteří se podílejí svou přítomností na zeslabení ptáků v různém rozsahu svého patogenního působení. Nejčastější z nich je **tasemnice**, která se přichycuje na sliznici věncem háčků a čtyřmi přísavkami na hlavičce, tělo leží volně v prostoru střeva. Průvodním jevem onemocnění je průjem s větším obsahem žlučových barviv, může být doprovázen nervovými příznaky a křečemi. Postižení ptáci jsou skleslí, straní se hejna a mají načepýřené peří.

Mykoplazmóza je nákaza prakticky rozšířená po celém světě, zejména ve voliéroových odchovech. Původcem jsou mykoplazmy, především *Mycoplasma gallisepticum*. Infekce mezi bažanty se šíří kontaktem, násadovými vejci, infikovanou vodou, znečištěným nářadím. Onemocnění se projevuje katarom horních cest dýchacích provázeným tíženým dechem a zánětem spojivek. Katar se zjišťuje pitvou uhynulých kusů.

Ptačí tuberkulóza je méně časté bakteriální onemocnění bažantů a koroptví. Ve voliéroových odchovech však probíhá nebezpečně a hromadně a je vážným problémem. Původcem je *Mycobacterium avium*. Choroba má vleklý průběh, postižená

zvířata jsou netečná, mají průjmy a hubnou. Při pitvě jsou nejvýraznější změny na játrech, ale i na střevech a slezině.

Listerióza je infekční akutně až chronicky probíhající onemocnění. Původcem je zárodek *Listeria monocytogenes*. Nákaza se rozšiřuje přímým stykem, znečištěným krmivem apod. U zvířat se dostavuje ospalost, malátnost, ochrnutí a úhyn (PÁV et al., 1981).

Avitaminózy jsou choroby z nedostatku vitamínů, vyskytující se u všech zvířat i lidí při nesprávné výživě. Vitamíny zajišťují dobrý zdravotní stav, vitalitu a trvalou reprodukční schopnost potomstva. Mají význam zejména ve výživě zvířat s krátkým trávicím traktem, tj. u ptáků. Voliérové chovy bažantů je třeba zabezpečit zejména vitamínem A, vitamíny skupiny B a vitamínem D, E a K.

Syndrom 5. - 7. dne je závažné onemocnění, vyskytující se v druhé polovině prvního týdne života bažantích kuřat. Postižení ptáci přestávají přijímat vodu a krmění, postávají pod tepelnými zdroji a posléze hynou. Při pitvě se zjišťuje velmi špatný výživný stav, zvětšený žlučový měchýř a zpomalená resorpce žloutkového vaku. Mortalita se pohybuje v rozmezí 5-25%. Příčina nemoci není známa, předpokládá se vliv teploty a vlhkosti v době inkubace a vliv teploty v prvních dnech života (FOREJTEK, 2001).

Kanibalismus je závažné, hromadně probíhající onemocnění uměle odchovávané bažantí zvěře, které může způsobovat velké ztráty u všech věkových kategorií odchovávaných ptáků. Hlavními příčinami vypuknutí kanibalismu jsou vysoká koncentrace odchovávaných ptáků na jednotku plochy a nedostatek činnosti ptáků. Dále mohou být závažným faktorem výživa, napadení a dráždění zevními cizopasníky, zranění, nachlazení, přehřátí, hladovění, žízeň, výskyt průjmu aj. Zvířata oštipují peří na hlavičce, křídlech a ozobávají nalepený trus na končetinách. Kanibalismus se šíří velice rychle po celé odchovně a může dojít k uklování i většího počtu kuřat.

Střevní katary se vyskytují jako choroby z nesprávné výživy, často však doprovázejí jiné choroby, jako kokcidiózu, mor a jiné (LORBER, M., 1969).

2.8 LÉČENÍ A PREVENCE

Ve věku jednoho měsíce je kuřatům podáván prostředek proti kokcidióze, BYOCOX. Preventivně se do krmivových směsí přidávají tzv. kokcidiostatika, která brzdí vývoj cizopasníka. Důležitým preventivním opatřením je včasné odstranění podestýlky a dodržování hygieny napáječek a krmítek s průběžnou dezinfekcí vřelou vodou ((BERGL et al., 1984).

Preventivní opatření při výskytu botulismu spočívají především v systematickém sběru uhynulých ptáků a jejich vyšetření. Při vypuknutí botulismu ve voliérové odchovu se okamžitě odstraňuje z krmítek zbylé krmivo a krmítka se dezinfikují. Další opatření stanovuje veterinární služba (PÁV et al., 1981).

Mezi nejdůležitější preventivní opatření při drůbežím moru patří ochrana bažantnic před zavlečením nákazy nakoupenými a dovezenými bažanty. Bažanti musí projít 14-ti denní karanténou a sérologické vyšetření jejich krve musí být negativní (PÁV et al., 1981). Je-li v honitbě zjištěna nákaza, odstřelujeme nemocné, které spálíme. Prostředí dezinfikujeme roztokem 5-10% chloraminu. Bažantí kuřátka se proti moru preventivně očkují v prvních dnech života přidáním vakcíny do pitné vody.

Mramorová slezina bažantů je v současné době diagnostikována v mnoha intenzivních chovech bažantí zvěře. Prevence spočívá v hygieně a asanaci prostředí. Experimentálně je možná vakcinace v pitné vodě, jinak podávání vitamínů (B-komplex, C, A, D3).

V terapii při výskytu onemocnění salmonelózy se používají antibiotika a chemoterapeutika. Bezpodmínečné je omezení pohybu zaměstnanců mezi jednotlivými odchovnými, dodržování všech zoohygienických požadavků na ochranu chovu a důkladná asanace a dezinfekce odchoven po ukončení turnusu (FOREJTEK, 2001).

Prevence syngamózy v intenzivních chovech spočívá v ochraně kuřátek před invazí cizopasných hlístic, což znamená odchov izolovaných od zamořeného prostředí, dezinfekci krmných zařízení a použití přenosných voliér. Při léčbě se používají anthelmintika (fenbendazol, mabendazol aj.), důkladně promíchaná v krmné směsi (FORST et al., 1983).

Červivost trávicího ústrojí může být v usměrněných chovech závažným problémem. Včasnou diagnózu stanovíme nejnázve mikroskopickým vyšetřením trusu voliéroových ptáků. Prevence parazitálních onemocnění v umělých chovech pernaté zvěře spočívá především v nepřekračování početních stavů odchovávaných ptáků v zařízeních,

kvantitativně i kvalitativně odpovídajícím krmení a dodržování všech pravidel zoohygieny farmového chovu pernaté zvěře. Nevhodné je společné držení odchovávaných mláďat společně s dospělými ptáky a zcela nežádoucí je společné držení více druhů pernaté zvěře na jedné farmě (FOREJTEK, 2010).

Léčba mykoplazmózy nevede nikdy k úplnému vyléčení nemocných jedinců, pouze redukuje stavy nemocné, napadené drůbeže. K hromadné léčbě se používá Tylan. K prevenci mykoplazmózy se máčejí vejce do roztoků antibiotik po jejich předchozím očištění a dezinfekci.

Při ptačí tuberkulóze je nutno preventivně ptáky ve špatném výživném stavu z chovných hejn odstranit a v těch chovech, kde se tuberkulóza vyskytla, je nutné kromě pravidelné dezinfekce chovných zařízení každoročně obměňovat chovné hejno. Prostor voliér dezinfikujeme 3-5% roztokem chloraminu. Uhybnulé i utracené kusy se zasílají k laboratornímu vyšetření za účelem potvrzení diagnózy. Vzhledem k přenosu TBC na člověka musí ošetřovatelé dbát na osobní hygienu (mytí a dezinfekci rukou) a používat gumové rukavice.

V případě podezření listeriózy je nutné ve voliérových odchovech koroptví a bažantů z nemoci podezřelé jedince izolovat, utratit a zaslat k vyšetření. Dále je nutné provádět deratizaci. Preventivně lze předcházet vypuknutí a vzniku choroby správnou a hodnotnou výživou a denním dodržováním hygieny při krmení a napájení.

Podle FOREJTKA (2001) léčba při onemocněním syndromem 5. – 7. dne není známa, prevence spočívá v důsledném dodržování teplotních režimů v líhních a v odchovných a používání vhodných materiálů pro podestýlku (hrubé hobliny).

Prevence kanibalizmu spočívá v dodržování informací o požadavcích uměle odchovávané bažantí zvěře na kvalitu prostředí a způsob napájení a krmení. Okamžité odstraňování uhybnulých bažantů a separace nemocných bažantů je velmi důležitá. Opatření při vzniku kanibalizmu spočívají u mladé drůbeže ve výrazném snížení osvětlení hal a ve zvětšení plochy výběhu. Důležité je nabídnout ptákům činnost – předložit zelené krmivo v obtížněji přístupné formě (zavěšené snopy). Medikamentózně lze použít sedativa ((FOREJTEK, 2001).

Podle BEHNKEHO a CLAUSENA (2007) je nejdůležitějším preventivním opatřením proti onemocněním maximální čistota. Nejlepšími pomocníky jsou oheň a žíravé draslo, nebo bezdusíkaté vápno. Místa, která používáme dvakrát, například jako ohradu pro snášení vajíček, průběžně posypáváme tlustou vrstvou slámy a spálíme.

Úhrnem se dá říci, že předpokladem úspěšného odchovu bažantí zvěře je dobrý zdravotní stav, který závisí v podstatě na čtyřech hlavních faktorech: vyselektovaný kvalitní chovný materiál, plně vyhovující prostředí, kvalitní výživa a vlastní účinná veterinární ochrana. Poruší-li se některý z těchto faktorů a tím i jejich rovnováha, nezbytně se zhoršuje zdravotní stav a dochází k hynutí. V mnoha odchovech je podceňován význam systematicky prováděných sanitárních opatření. V různých odchovech je hlavním problémem připravenost prostředí. Ale jedním z rozhodujících činitelů, který vše toto ovlivňuje, je lidský faktor. Předpokladem je odborná úroveň bažantníků, jejich praktická zdatnost, cit a vztah ke zvířatům a motivace k práci.

2.9 LOV BAŽANTA

Odlov bažanta obecného je samostatnou kapitolou v bažantnictví a myslivosti vůbec. Lov a technologii lovu zpracovává Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb., § 45. Ten ošetřuje, jakým způsobem smí být prováděn odlov zvěře. Je to soubor směrnic, které odpovídají zásadám mysliveckým, zásadám ochrany přírody a zásadám ochrany zvířat proti týrání. Dále nám určuje časová období, kdy smíme určitý druh zvěře lovit. Pro potřeby mé práce uvádím tabulku obsahující doby lovu pernaté zvěře (viz. tabulka č. 4).

Vlastních způsobů lovu pernaté zvěře je několik. Pro potřeby lovu v bažantnicích se nejčastěji používá společný, nebo-li hromadný lov (hon). Účastní se ho větší počet lovců a psů. Organizace a vedení honu je svěřena zpravidla hospodáři, který se řídí lokalitou, ve které je hon prováděn a výše zmíněným Zákonem o myslivosti č. 449/2001 Sb. a mysliveckými zvyky a tradicemi. Hon je rozdělen na několik lečí, mezi nimiž se vždy provádí výlož, kdy je provedeno okamžité sečtení ulovených kusů. Na konci honu je proveden výřad. Během výřadu je zhodnocen průběh honu, zveřejněn celkový počet ulovených kusů a v neposlední řadě prokázána poslední pocta ulovené zvěři.

16.10. - 31.12.	bažant obecný - kohout
16.10. - 31.01.	bažant obecný - kohout i slepice (jen v bažantnicích)
01.01. - 31.03.	bažant obecný - kohout i slepice (jen odchytém)
01.02. - 31.03.	bažant obecný - kohout i slepice (jen odchytém v bažantnicích)
01.09. - 31.12.	bažant obecný - kohout i slepice (jen loveckými dravci)
01.09. - 31.01.	bažant obecný - kohout i slepice (jen loveckými dravci v bažantnicích)
16.10. - 15.03.	bažant královský - kohout
16.10. - 31.12.	bažant královský - slepice (jen v bažantnicích)
15.03. - 15.04.	krocán divoký - kohout
01.10. - 31.12.	krocán divoký a krůta
16.08. - 15.01.	husa polní, velká, běločelá
01.09. - 30.11.	kachna divoká, polák velký, polák chocholačka
01.09. - 30.11.	lyska černá
16.10. - 31.12.	perlička obecná
01.08. - 31.10.	holub hřivnáč
16.10. - 15.02.	hrdlička zahradní
01.07. - 28.02.	straka obecná
01.07. - 28.02.	vrána obecná

Tabulka č. 4: Doba lovu pernaté zvěře

2.10 DOHLEDÁVKA

Tato činnost v bažantnici, nebo na přilehlých honebních prostorech je často zanedbávána, ale pro procento uvedené jako slovitelnost je jedna z nejdůležitějších. I dohledávku a její pravidla řeší Zákon o myslivosti 449/2001 § 43, který cituji:

(1) Uživatel honitby je povinen zajistit sledování a dohledání zvěře postřelené nebo jiným způsobem poraněné, která přeběhne nebo přeletí do cizí honitby nebo na nehonební pozemky; při této činnosti je oprávněn použít loveckého psa.

(2) Osoby provádějící dohledávku zvěře jsou oprávněny v nezbytně nutné míře vstupovat s loveckou zbraní a loveckým psem na pozemky cizí honitby a na neoplocené nehonební pozemky, a to po předchozím vyrozumění uživatele cizí honitby nebo vlastníka, popřípadě nájemce nehonebních pozemků, který se může dohledávky zvěře zúčastnit a který má povinnost provedení dohledávky umožnit. Dohledávku na oploceném nehonebním pozemku je možno provést jen po souhlasu jeho vlastníka, popřípadě nájemce.

(3) Dohledaná zvěř patří uživateli honitby, z níž přeběhla nebo přeletěla. Zvěř mrtvá, která byla jinak nalezena na nehonebních pozemcích, náleží uživateli nejbližší honitby, který je povinen postupovat podle veterinárních předpisů.

Dále je důležité uvést, že pro dohledávku i lov je nutné používat psy v souladu s článkem č. 1 § 44 Zákona o myslivosti, který cituji: Uživatel honitby je povinen držet a v honitbě používat lovecké psy. Loveckým psem se rozumí pes loveckého plemene uznaného Mezinárodní kynologickou federací (FCI) s průkazem původu, který složil příslušnou zkoušku z výkonu. Potvrzení o složené zkoušce vystavené jejím pořadatelem je veřejnou listinou.

Pracovní kvalita psů použitých při dohledávce i honech je zásadním faktorem pro slovitelnost v bažantnicích a prakticky při lovu jako takovém.

3 CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce bylo zpracovat literární rešerši o problematice chovu bažanta obecného. V experimentální části byl vyhodnocen vliv prostředí bažantnic a ostatních ukazatelů welfare na chovné hejno a kuřata v umělých odchovnách Hosín, Vrbenské rybníky a v bažantnici Chlum u Třeboně. Výsledky byly porovnány a zpracovány do tabulek.

4 MATERIÁL

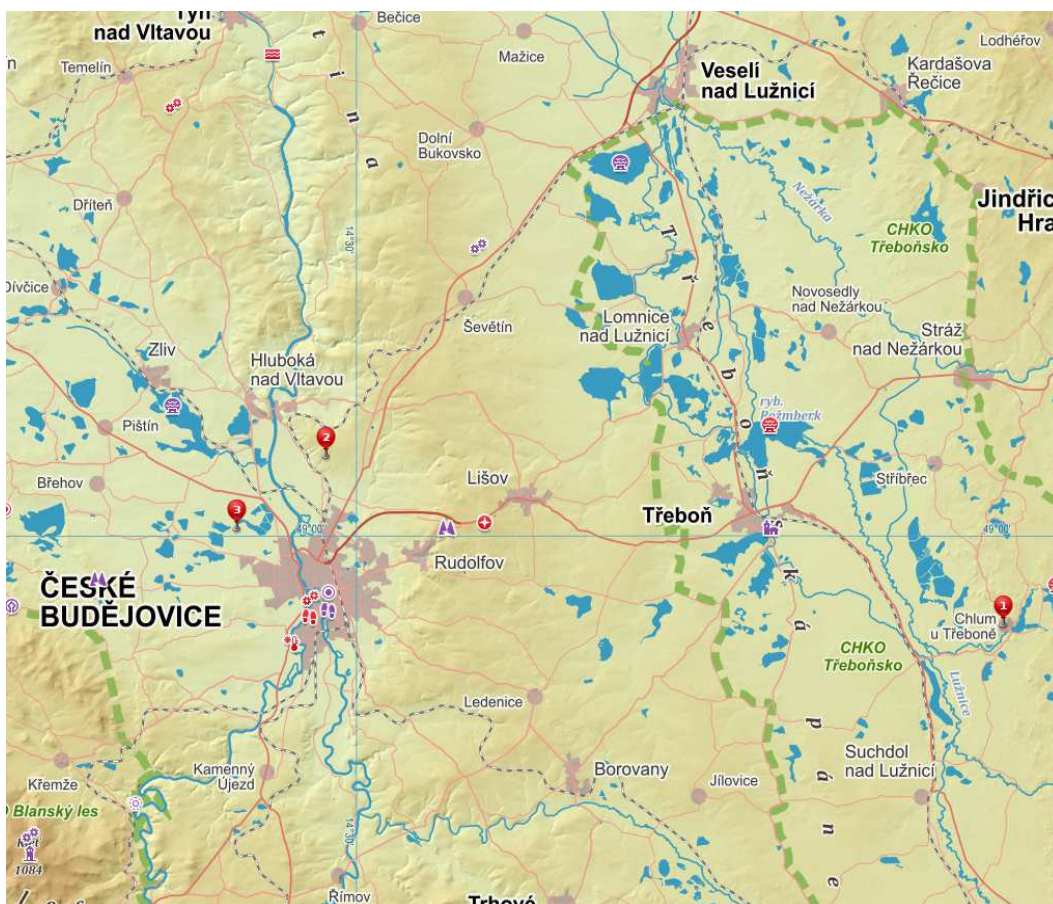
Odchovna Hosín leží severně – asi 10 km – od města Českých Budějovic, v nadmořské výšce 492 m nad mořem. Nachází se relativně v chladnější, mírně teplé klimatické oblasti. Z klimatických charakteristik jsou důležité především teplotní a srážkové ukazatele a údaje o proudění vzduchu. Průměrná roční teplota se pohybuje v rozmezí 8 – 9 °C. Nejteplejším měsícem je červenec s průměrnou teplotou 18,3 °C), nejchladnější je leden s průměrnou teplotou -2 °C. Roční úhrn srážek činí přibližně v průměru 550 mm. Nejvíce srážek bývá v červnu až srpnu – průměrně 250 - 300 mm, nejméně v březnu 25 mm. V proudění vzduchu převládá severozápadní směr.

Bažantnice Chlum u Třeboně se nachází jihovýchodně – asi 20 km – od města Třeboň, v třeboňské pánvi, v nadmořské výšce 489 m nad mořem. Bažantnice má výměru 346 ha. Území náleží podle klimatické rajonizace do mírně teplé oblasti. Průměrná roční teplota zde kolísá v rozmezí od 6,8 do 7,8 °C. Rybníční oblasti Třeboňska mají v jižních Čechách největší součty kladných teplot denních průměrů. Pro Chlum u Třeboně tento průměr vychází na 2 758 °C. Zároveň však vychází nejnižší záporné součty denních průměrů, což svědčí o převaze mírných zim s nepřilíš extrémními teplotami. Délka vegetačního období (s průměrnou teplotou 10 °C a více) vychází v Chlumu u Třeboně 152 dní (od 2.5. do 30.9.). Průměrný počet mrazových dnů s mrazy ve 2 m nad zemí vychází pro pánev výrazně níže, než je doba vegetačního období, a to pro Chlum u Třeboně 123,1 dne. Průměrný roční úhrn srážek převyšuje hranici 600 mm. Průměrný roční úhrn srážek ve vegetačním období činí 681 mm.

Bažantnice Černiš - Vrbenské rybníky se nachází v revíru Černiš, který má celkovou výměru okolo 1400 hektarů, z toho bažantnice zaujímá 180 ha. Leží na severozápadním okraji města Českých Budějovic, čtyři kilometry od centra, v těsném sousedství Přírodní rezervace Vrbenské rybníky. Vrbenské rybníky vč. bažantnice jsou součástí chráněné ptačí oblasti, která leží v plochém terénu Českobudějovické pánve. Území se rozkládá v prostoru původní podmáčené olšiny na západním břehu rybníka Černiš, v nadmořské výšce 384 m nad mořem. Jedná se o velmi vodnou oblast, hladina podzemní vody dosahuje nejvyšší hodnoty v měsících březnu a dubnu, naopak nejnižší od září do listopadu. Území náleží podle klimatické rajonizace do mírně teplé klimatické

oblasti. Jde o oblast mírně teplou, mírně suchou s mírnou zimou. Vývoj atmosférických srážek je odchylný od normálu. Minimum srážek se v této oblasti objevuje v lednu, maximum srážek je v měsíci červenci (červencové srážky více než 4x převyšují únorové – tento poměr je nejvyšší v celé ČR). Úhrn srážek ve vegetačním období (IV. – IX.) činí 427 mm, v zimě (X. – III.) 193 mm. Počet dnů zatažených se ročně pohybuje od 120 do 150, jasných je 45 – 50. Teplota vzduchu dosahuje v průměru 7,8 °C.

5 METODIKA

Katastrální mapa č.1: bažantnice Chlum u Třeboně č. 1, Hosín č. 2, Vrbenské rybníky č. 3

Ke sledování poměru ulovené a vypuštěné bažantí zvěře docházelo v bažantnicích Hosín, Vrbenské rybníky a Chlum u Třeboně. Hosín a Vrbenské rybníky se nacházejí do 10 km od Českých Budějovic, Chlum u Třeboně je vzdálen do 45 km od Českých Budějovic. Bažantí zvěř byla sledována v období let 2012 – 2016 a výsledky byly zapsány do tabulek. Dále jsem porovnával počet sebraných vajec a vylíhnutých kuřat v jednotlivých odchovnách také za období 2012 – 2016.

Sledoval jsem adaptaci, životaschopnost, příjem potravy a vody, choroby a příčiny úhynu. Na společných honech byla sledována slovitelnost vypuštěných bažantů i možné faktory, které významně ovlivňují intenzitu a úspěšnost odchovu a odlovu.

Potřebné údaje k vyhodnocení za období let 2012 – 2016 jsem získal z výkazů odpovědných pracovníků bažantnic.

6 VÝSLEDKY A DISKUSE

6.1 ODCHOVNA HOSÍN

Obrázek č. 1: Venkovní zásyp – Pasana (ŠTOHANZL, 2013)

Ke sledování poměru ulovené a vypuštěné bažantí zvěře dochází v revíru Honebního společenstva Hosín. Tento myslivecký spolek hospodaří na rozloze cca 1980 hektarů. Právo výkonu myslivosti je uplatňováno v katastrech obcí Hosín, Hrdějovice a Dobřejovice. Hranice s okolními spolky je tvořena řekou Vltavou, dále silnicí E 55 a silnicí spojující obec Hrdějovice s městem Hluboká nad Vltavou.

Katastrální mapa č. 2. Odchovna Hájek

V roce 1991 zakoupilo honební společenstvo statek nacházející se v katastru obce Hosín. Statek s názvem Hájek má vlastní studnu, která se zachovala dodnes a pomocí této studny je možné zásobovat bažanty dostatkem čerstvé pitné vody. Studna se nachází asi 500 metrů od Hájku. Protože je výše položena než stavba sama, dopravě vody stačí přirozené převýšení. Voda sama je v odchovně rozvedena do všech voliér, takže bažanti mají kdykoliv zajištěn volný přístup k vodě.

Prostory, ve kterých jsou umístěni bažanti, jsou rozděleny do několika sekcí. Jsou to místnosti stavebně upraveny pro potřeby bažantích kuřat, pro jejich nároky na potravu a další potřeby.

V místnosti č. 1 jsou umístěna kuřata ve věku 1 den až dva týdny. Místnost je vybavena dvěma elektrickými kvočnami. Elektrická kvočna je zařízení zajišťující odchovávaným živočichům dostatečný přísun tepla, potřebného pro jejich bezchybný vývoj. Ve společenstvu Hosín jsou používány elektrické kvočny vyráběné v 80. letech minulého století. Jedná se o zařízení BIOS KE 500. Před navezením kuřat z líhně

Obrázek č. 2: Odchovna Hájek (ŠTOHANZL, 2013)

na Hluboké je podestláno čerstvou slámou a zapnuty elektrické kvočny. V místnosti jsou zakryta okna, aby se mláďata snáze udržovala v blízkosti kvočen a neměla potřebu kvočny opouštět. Teplota pod kvočnami se postupně snižuje. Z počáteční teploty prvního dne, která je 31 °C, se třetí den snižuje na 30 °C a takto postupně se snižuje na teplotu 26 °C dne čtrnáctého.

V průběhu pobytu v místnosti č. 1 je kuřatům poskytována potrava sestávající z krmné směsi BŽ. BŽ 1 podáváme v tomto věku 2 x denně, současně s čerstvou vodou, nutnou pro dobrou stravitelnost krmiva. Voda je podávána do napáječek a krmivo na plata. Plata i napáječky jsou před každým naplněním vyčištěné a vypláchnuté vodou s přidávkou malého množství octa. Po týdenním krmení je započato s přidáváním přirozené potravy. Ve společenstvu Hosín jsou přidávány mladé kopřivy, pro jejich značný obsah vitamínů a minerálních látek.

Kopřivy jsou věšeny ve svazcích do prostoru přístupného kuřatům a jsou jim i v nárezové formě přidávány do potravy, kde jsou míseny se směsí BŽ 1. V době, než se začaly používat kopřivy, byl zdravotní stav kuřat horší a byla i o něco vyšší úmrtnost. Také bylo nutno vydávat vyšší finanční částky za léky. Nyní se ke kopřivám, za dodržování přísných hygienických opatření, podává přípravek ENROBIOFLOX.

Tento přípravek je přidáván do vody a předkládán chovaným bažantům po dobu 5 dnů. Je to přípravek používaný pro snížení rizika napadení chovaných zvířat salmonelózou. Jak bylo výše zmíněno, po 10. - 14. dnech se mladí bažanti přehánějí do místnosti č. 2.

Obrázek č. 3: Místnost č. 1 (ŠTOHANZL, 2013)

Přehánění je uskutečňováno otvory ve zdi speciálně vytvořenými pro tento účel. V místnosti č. 2 jsou plata na krmení doplněna o korytka na krmnou směs. V této věkové fázi se již začíná s přechodem na krmnou směs BŽ 2, která je podávána ve formě větších granulí. Do krmné směsi přidáváme pšenici, která je podávána z tubusů, kde je možno dobře promíchat obě složky potravy. Vodu podáváme dvakrát denně. V této části odchovny se začínají bažanti navykat na příjem běžné potravy a to včetně běžně rostoucí trávy. Teplota elektrických kvočen je v místnosti postupně snižována z 26 °C patnáctého dne postupně na teplotu 21 °C dne třicátého.

Po třicátémprvém dnu jsou již mladí bažanti schopni existence bez tepelné podpory elektrických kvočen. Dochází k plnému rozvinutí autotermoregulační schopnosti každého jedince.

Obrázek č. 4: Místnost č. 2 (ŠTOHANZL, 2013)

Z místnosti č. 2 je již možno vypouštět bažanty ven. Slunce má přístup do prostor obývaných bažanty neustále, protože výběhy přilehlé k místnostem č. 2 a 3 jsou situovány na jižní stranu. Na noc jsou bažanti zaháněni do vnitřních prostor, z důvodu jejich ochrany proti predátorům. V místnosti č. 2 jsou bažanti dalších 14 – 21 dnů.

Obrázek č. 5: Místnost č. 3 – výběh (ŠTOHANZL, 2013)

Poté jsou bažanti přemístěni do místnosti č. 3. Tato místnost není vybavena elektrickými kvočnami, rozměrově je však shodná s místností č. 2. Zásadní rozdíl spočívá v příslušnosti 3. místnosti k velké venkovní voliére o rozměrech cca 6 x 20 metrů.

Voliéra je vybavena zásypem a dřevěnými hradbami. Součástí vybavení je pitná voda, umístěná v běžných nádobách. V této fázi odchovu jsou bažanti krmeni širokým spektrem krmiv. Základ tvoří pšenice a zelené krmení, přidávají se kopřivy a dokrmuje se krmnou směsí BŽ 3. Krmení se provádí v tomto věku již pouze jedenkrát za den, neboť to již věk bažantů dovoluje.

Obrázek č. 6: Místnost č. 3 – výběh (ŠTOHANZL, 2013)

Je-li po době strávené v místnostech č. 1 - 3 zdravotní stav bažantů uspokojivý, jsou přemístěni do velké voliéry na louce u Hájků.

Ve voliére jsou bažanti krmeni pouze pšenicí a zeleným krmivem. Jsou zde hřady k návyku nocování na vyvýšených místech a zhruba třetina této voliéry je zakryta plechovými segmenty z bývalých sil, z důvodu možnosti úkrytu bažantů proti případné nepřízni počasí. Zde jsou ptáci dislokováni zhruba měsíc, než jsou umístěni

do vypouštěcích voliér v lokalitě zvané Pasana. Než jsou do Pasan přemístěni, je vybíráno chovné hejno. Toto potřebujeme pro poskytnutí dostatečného množství vajec, z nichž musíme být schopni nalíhnout kvalitní bažanty.

Obrázek č. 7: Velká voliéra - Hájek (ŠTOHANZL, 2013)

Chovné hejno je umístěno na Hájku v ostruhovacích voliérách. Těchto je 12 a podle potřeby jsou do nich umísťováni bažanti. V době, kdy se produkovalo přes 3000 kusů lovných bažantů, zde bylo umístěno 170 bažantích slevic a u nich se střídalo kolem 20-ti bažantích kohoutů. V dnešní době je v těchto voliérách dislokováno 70 bažantích slevic a hejno 12-ti až 15-ti bažantů. Výživa je stejná jako u ptáků ve vypouštěcích voliérách, jenom je zde důsledněji sledován zdravotní stav každého jedince s ohledem na důležitost chovného hejna.

Výše jsem zmiňoval prostor Pasana. Je to prostor, kam jsou bažanti přemísťováni a následně vypouštěni v době před hony. Pasana je malý, asi 2 hektary velký les, který je polní cestou rozdělen na dva menší lesíky. Těmto se říká Malá Pasana a Pasana velká. Celkově jsou v Pasanech tři velké vypouštěcí voliéry, do kterých je před hony umístěno kolem 500 kusů bažantů zvěře. Tato je asi 5 týdnů před začátkem sezony postupně

vypouštěna do lesíků, aby se rozšířila dále po stokách k Pasanům. Tímto krokem se zvyšuje procento ztrát, ale bažanti se naučí létat a získají postupně něco z návyků divoké zvěře a hony více připomínají lov na divokou zvěř.

Obrázek č. 8: Vypouštěcí voliéra – Pasana (ŠTOHANZL, 2013)

ROK	VYPUŠTĚNO	ULOVENO	%
2003	2365	971	41,05
2004	2954	1344	45,49
2005	2412	1003	41,58
2006	2057	896	43,55
2007	2573	1070	41,58
2008	3058	1214	39,69
2009	2265	986	43,53

Tabulka č. 4: Porovnání ulovené zvěře 2003 – 2009

V tabulce č. 4 jsou porovnány vypuštěné a ulovené kusy bažantí zvěře v bažantnici Hosín od roku 2003 do roku 2009. Nejvíce ulovených kusů bylo v roce 2004 - 1344 ks, tj. 45.49 %. V letech 2006 a 2009 se slovitelnost pohybovala kolem 43.5 %. V letech 2003, 2005 a 2007 se procento ulovené bažantí zvěře pohybovalo mírně přes 41 %. Nejméně ulovených kusů bažantí zvěře bylo v roce 2008, kdy bylo vypuštěno 3058 ks bažantí zvěře a uloveno pouze 1214 ks, tj. 39.69 %. Průměrně bylo během let 2003 až 2009 uloveno 42.38 % vypuštěné bažantí zvěře.

ROK	VYPUŠTĚNO	ULOVENO	%
2010	1058	664	62,75
2011	663	441	66,51
2012	731	456	62,38
2013	787	493	62,64
2014	810	489	60,37
2015	752	410	54,52
2016	793	438	55,23

Tabulka č 5: Porovnání ulovené zvěře 2010 - 2016

V tabulce č. 5 jsou uvedené údaje o počtu vypuštěné a ulovené bažantí zvěře v bažantnici Hosín za období let 2010 – 2016. Nejvíce ulovených bažantů bylo v roce 2011 – 66,51 %. Následují roky 2010, 2012 a 2013, ve kterých se % ulovených bažantů pohybovalo mezi 62 a 63. V roce 2014 bylo uloveno 60.37 % bažantů, v roce 2016 – 55.23 %. Nejméně ulovených bažantů bylo v roce 2015, kdy bylo vypuštěno 752 ks bažantí zvěře a uloveno pouze 410 ks, tj. 54.52 %. Průměrně bylo v letech 2012 – 2016 uloveno 59.03 %.

V tabulce č. 6 jsou uvedeny údaje o sběru a vylíhnutých kusech bažantí zvěře v bažantnici Hosín za roky 2012 až 2016. V těchto letech došlo ke značnému snížení využití kapacity celého zařízení. Nejvyšší procento líhnivosti bylo zaznamenáno v roce 2012, kdy se z 1291 ks sebraných vajec vylíhlo 946 kuřat, tj. 73.24 %. V roce 2015 líhnivost činila 73.11 % a v letech 2013 a 2014 činila mírně přes 72 %. V roce 2016 bylo sebráno 1590 ks vajec a vylíhlo se 1143 ks, což je nejméně - 71.87 %. Celkově jsou tato čísla v průměru, který vykazují prakticky všechna zařízení tohoto typu.

ROK	SEBRANÁ VEJCE	VYLÍHNUTÁ KUŘATA	% LÍHNIVOSTI
2012	1291	946	73,24
2013	1420	1029	72,46
2014	1526	1107	72,51
2015	1466	1072	73,11
2016	1590	1143	71,87

Tabulka č 6: Líhnivost (2012 -2016)

6.2 BAŽANTNICE CHLUM U TŘEBONĚ

Další bažantnicí, kterou jsem pozoroval pro potřeby své diplomové práce, je bažantnice Chlum u Třeboně. V tomto chovném zařízení bylo v celém časovém úseku sledování výsledků odchovu a následného odlovu dosahováno stabilních hodnot a výsledků, kolem 6000 bažantů. Je to výsledkem stabilních pracovních postupů na základě letitých zkušeností. Podle záznamů bažantníka pana Svobody, jsou tyto výsledky doložitelné i pro další roky před rokem 2012.

Katastrální mapa 4. Bažantnice Chlum u Třeboně

Bažantnice Chlum u Třeboně je provozována mysliveckým sdružením Vraní hnízdo se sídlem v Branné, okres Třeboň. Toto sdružení užívá pro výkon práva myslivosti ještě zařízení Bažantnice Prátr. Toto však pro mou práci není důležité, protože se do této lokality bažantí zvěř pouze převáží nepravidelně za účelem pořádání honů.

Jako i na Hosíně, tak i zde, je základem pro úspěšný odchov a s tím spojené požitky z lovu nutno chovat určité množství bažantů celoročně. Ptáci v tomto hejnu jsou krmeni směsí BŽN. Tato směs má specifické složení, pomocí něhož je u vysokoproduktivních zvířat udržována dobrá kondice a zdravotní stav potřebný ke snůšce kvalitních vajec. Chovné hejno má v tomto případě 450 kusů slepic a 50 kohoutů.

Při průměrném množství 40 kusů vajec sebraných od jedné slepice během období snůšky, dostáváme se na množství 18 tisíc vajec použitelných pro potřeby produkce mladých bažantů. V mysliveckém sdružení Vraní hnízdo si mladé bažanty líhnou sami a to v líhních BIOS BA-22 HF. Toto zařízení je spolehlivý výrobek závodu Bios Sedlčany z roku 1985. Pracuje na standardní síťové napětí 220V, při trvalém výkonu 1320 VA. Tento výkon je dostatečný pro odchov 14 – 16 000 bažantích kuřat. Tyto se ve stáří jednoho dne umísťují do místností, kde je udržována teplota 26°C , která je postupně snižována.

Obrázek č. 9: Ostruhovací voliera (ŠTOHANZL, 2015)

Prvních 15 dnů je kuřatům jako krmivo podáván startér. Pomocí této směsi je u nich dosahován dobrý zdravotní stav a je výrazně snížen úhyn. Po uplynutí této doby se rovnou přechází na podávání krmné směsi BŽ-2. Směs BŽ-1 se zde nepodává, protože se toto zdá po použití startéru neefektivní, zvláště finančně. Výsledky jsou prakticky stejné a úspora značná.

Obrázek č. 10: Líheň BIOS BA-22-HF (ŠTOHANZL, 2015)

Zhruba ve stáří tří týdnů jsou mladí jedinci na několik hodin vypouštěni do přilehlých venkovních voliér, ale to jen za slunečného počasí. Po dosažení stáří jednoho měsíce jsou schopni snášet venkovní teploty bez následků. V tomto časovém úseku se nahrazuje krmná směs BŽ-2 typem BŽ-3. V této směsi je větším poměrem zastoupená rostlinná složka stravy.

	VYPUŠTĚNO	ULOVENO	%
2012	9051	6172	68,19
2013	8836	5756	65,14
2014	9192	6027	65,56
2015	8936	6007	67,22
2016	8753	5536	63,24

Tabulka č 7: Porovnání ulovené zvěře 2012 – 2016

V tabulce č. 7 je zaznamenáno množství vypuštěné a ulovené zvěře v bažantnici Chlum u Třeboně za období od roku 2012 do roku 2016. V roce 2016 bylo vypuštěno 8753 ks bažantů a uloveno pouze 5536, což je nejméně za sledované roky – 63,24 %. V letech 2013, 2014 a 2015 se poměr vypuštěné a ulovené zvěře pohyboval mezi 65 – 67 %. Nejvíce ulovené bažantí zvěře bylo v roce 2012, kdy bylo vypuštěno 9051 ks bažantí zvěře a uloveno 6172 ks, tj. 68,19 %. Průměrně bylo během těchto let uloveno 65,87 % bažantí zvěře.

Slovitelnost je počet odlovených kusů z celkového počtu uměle odchovaných a do honitby vypuštěných jedinců pernaté bažantí zvěře. Celostátní slovitelnost uměle odchovaných bažantů se pohybuje od 40 do 60 %. Průměr odlovených bažantů nad 50 % je vynikající.

Pro udržení bažanta po vypuštění do bažantnice až do doby lovu je prvořadě příkrmování a následný úspěšný lov.

Způsob lovu bažantí zvěře je závislý na přípravě jednotlivých lečí a také na zvoleném lovu (typu lečí). Úspěšnost odlovu dále závisí na postupu honců, důsledné

dohledávce a také na střelecké dovednosti střelců. Lovečtí psi jsou nedílnou součástí honu a jejich kvalita závisí na úspěšné dohledávce zvěře. Procento dohledané zvěře pomocí lovecky upotřebitelných psů činí 15 – 25 % z celkového úlovku.

ROK	SEBRANÁ VEJCE	VYLÍHNUTÁ KUŘATA	% LÍHNIVOSTI
2012	16 886	11 701	69,29
2013	16 526	11 199	67,77
2014	16 753	11 564	69,03
2015	16 457	11 699	71,09
2016	16 322	11 054	67,73

Tabulka č 8: Líhnivost (2012 -2016)

V tabulce č. 8 jsou uvedeny údaje o sběru a vylíhnutých kusech bažantí zvěře v bažantnici Chlum u Třeboně za roky 2012 až 2016. Nejmenší líhnivost byla v letech 2013 a 2016, kdy se pohybovala přes 67 %. V letech 2012 a 2014 se líhnivost kuřat pohybovala mírně přes 69 %. V roce 2015 bylo sebráno 16 457 ks vajec a vylíhlo se 22 699 ks – tj. 71.09 %. Průměrná líhnivost v letech 2012 – 2016 byla 68.98 % .

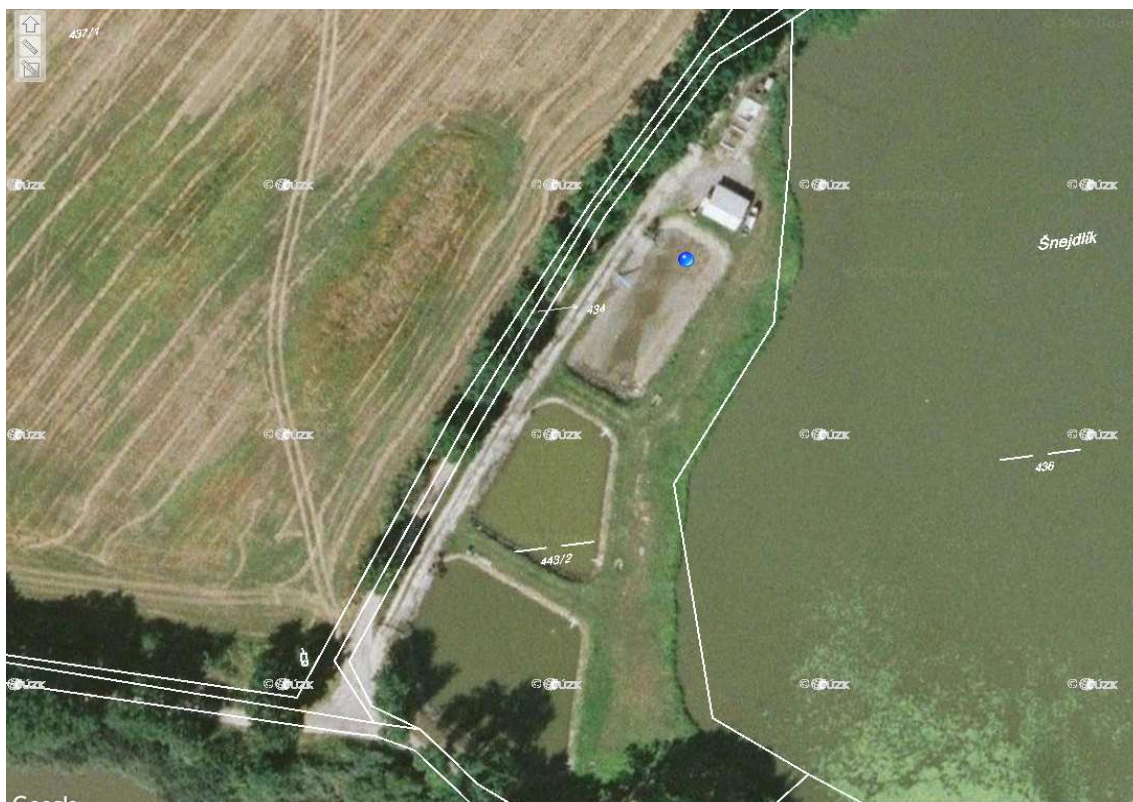
Líhnivost je podobná s údaji uváděnými MARKEM (2007) a také s bažantnicí Vrbenské rybníky. Hosín disponuje líhnivostí podobnou, protože si platí za pronájem líhně v bažantnici Vrbenské rybníky.

5.3 BAŽANTNICE VRBENSKÉ RYBNÍKY

Obrázek 11: Bažantnice Černiš (Štohanzl, 2017)

Dalším zařízením, které jsem pro potřeby své práce sledoval, je zařízení Černiš – Vrbenské rybníky. Toto zařízení pro odchov bažantí zvěře je pod správou města České Budějovice. Jedná se o odchovnu bažantů, která se skládá ze dvou budov. Na budovy odchoven navazují venkovní voliéry k pobytu mladých bažantů ve venkovním prostředí. Odchovny jsou rozděleny na dvanáct sekcí o velikosti 3x3 m, z nichž každá má svůj venkovní výběh. Každá sekce má svoje topné zářiče k zahřívání mladých bažantů takzvané kvočny, ty se podle stáří kuřat zvedají pomocí kladky.

Katastrální mapa 4. Bažantnice Vrbenské rybníky

V této odchovně je kuřatům stabilně poskytována pod kvočnami teplota 37 – 39 °C . Tato teplota je poskytována kuřatům ve stáří zhruba dvou týdnů, potom je pomalu snižována. Kolem kvočen jsou umístěny kruhy z plechu, aby nedocházelo k prochlazení nejmenších jedinců. Kruhový tvar je zvolen úmyslně, jinak by hrozilo nebezpečí kumulace kuřat v rozích a navýšení procenta ztrát prochlazením a zadušením. K tomuto stejně ve výjimečných případech dochází, ale díky tvaru zábran je riziko ztrát minimalizováno.

Relativní vlhkost v odchovně malých bažantů je 45%.

Léčiva jsou bažantům podávána jednak v krmivu, nebo přímo v nádobách. Tyto nádoby jsou z plastu, protože plech poněkud snižuje účinnost podávaných léčivých látek. Je to zapříčiněno chemickou reakcí léčiva se železem.

Obrázek č. 12: Lůžko BIOS BA-22-HF (ŠTOHANZL, 2017)

V sekci pro již poněkud odrostlejší bažanty jsou umístěny napájecí zařízení umožňující přístup k vodě po vylétnutí na jakýsi hřad. Toto zařízení nutí ptáky trénovat křídla a motoriku letu v menších výškách.

Obrázek č. 13: Napáječka, ovládání zdvihacího mechanismu (Štohanzl, 2017)

Další důležitou věcí je udržování poměrného přitímtí v odchovnáč. Toto opatření do jisté míry snižuje procento oklovaných ptáků, kdy je toto projevem jisté formy kanibalismu způsobené nedostatkem živočišné složky v potravě. Po přibližně šesti týdnech by měla být kuřata aklimatizována na úroveň venkovní teploty. Na rozdíl od mnoha jiných zařízení tohoto typu se zde praktikuje každodenní vyhánění mladých jedinců ven, do voliéry, která je rozdělena na dvě části a v tomto věkovém údobí se ptáci pouštějí do její části bližší k odchovně. V závislosti na aktuálním vývoji počasí je přistupováno operativně k zahánění bažantů pod zastřešenou plochu.

Obrázek č. 14: Dvojitá voliéra pro malé bažanty (Štohanzl, 2017)

Do druhé části voliéry umístěné přímo u odchovny jsou mladí jedinci pouštěni přibližně v šesti týdnech stáří. To je závislé na okamžité kondici a fyzickém stavu bažantů. Je – li během tohoto období nějakým způsobem narušen odchov a zvířata jsou stresována a stane se, že si poškodí peří, potom je doba pobytu prodloužena o dalších několik dnů, nebo i týdnů. Jednotlivé sekce jsou vybaveny vědrovými napáječkami a krmítky. Podlahu tvoří hobliny nebo řezaná sláma, případně písek. Piliny jsou na podestýlku nevhodné.

Obrázek č. 15: Bažantnice Černiš - Vrbenské rybníky (ŠTOHANZL, 2015)

V tomto odchovném zařízení se pro nejmenší jedince nepoužívá startovací krmivo – startér. Pro nejmenší kuřata se používá rovnou krmivo BŽ 1. Jako zelená složka stravy jsou podávány nejmenno nasekané kopřivy. V prvních čtrnácti dnech života se musí dávat pozor na množství předložené stravy, aby v důsledku nadměrné konzumace kopřiv nedocházelo k žaludečním potížím. Odrostlejšími ptáky jsou postupem času kopřivy řezány na větší kusy a ve věku jednoho měsíce jsou pouze zavěšovány ve formě otepí. Na doplnění se střídavě používá topinambur, řepa nebo dýně. Ve stáří 7 - 8 týdnů o hmotnosti 220 – 390 g jsou bažanti přemístěni do další voliéry, která nemá horní část zákrytu a tímto chybějícím konstrukčním prvkem je ptákům umožněno toto zařízení dle svého rozhodnutí opouštět. Tímto počinem se sice snižuje procento odlovených jedinců, což je patrné z tabulky výsledků, ale je tím docíleno výrazného zvýšení kvality lovených bažantů. Takto časné vypouštění ptáci létají mnohem rychleji a výš než jedinci vypouštění ve lhůtě stanovené zákonem. Bohužel se zde také v mnohem větší míře projevuje tlak ze strany různých predátorů. Je zde také poznat ve větší míře antropogenní faktor, kdy je zvěř poměrně hojně rušena člověkem, nerespektujícím značení hranic bažantnice. Venčení nezvladatelných psů se jeví také značným problémem.

V této bažantnici se o kuřata starají dvě sezónní zaměstnankyně, které mají směny o délce cca 7 hodin. Aby nedocházelo k úbytku chované zvěře v důsledku nočního působení škodné zvěře nebo pytláků, je na noční hlídání najímán hlídač. Tento způsob se osvědčil, protože na rozdíl od ostatních sledovaných subjektů se zde neztrácí zvěř v důsledku jiných událostí, než těch, které přímo souvisí s chovem bažantí zvěře – nemoci, teploty a podobně. Další důležitou stránkou v péči o nejmenší, posléze větší bažantí kuřata je sled jejich umístění v jednotlivých místech a voliérách. Jako ve všech chovech jsou větší kuřata nahrazována menšími. V této bažantnici je péče ještě doplňována o striktní dodržování sledu prací při každodenní péči o zvěř. Pro minimalizaci rizika přenosu nemocí, nebo parazitů je důsledně dodržováno pravidlo, že práce začínají v odděleních pro nejmenší jedince a postupně jsou ošetřováni již odrostlejší ptáci.

Obrázek č. 16: Bažantnice - výběh (ŠTOHANZL, 2015)

Kromě všech již výše zmiňovaných problémů, které jsou v této bažantnici spojeny s chovem bažanta pro komerční využití je zde ještě poměrně značný problém s vlhkostí terénu. Je to zřejmě zapříčiněno lokalitou, ve které se zařízení nachází. Podloží bažantnice je umístěno na písku, což je v okolí městské části Zavadilka naprosto běžné.

V běžném ročním úhrnu srážek se tento problém neprojevuje výrazným zvýšením úhynu. V letech srážkově nadprůměrných je to však velmi problematické a přináší to zvýšení nákladů spojených s vysoušením voliér, zvláště pro menší ptáky a celkově zhoršení zdravotního stavu chované zvěře.

Obrázek č. 17: Zavodnění pozemku (ŠTOHANZL, 2017)

V tabulce č. 9 jsou porovnány vypuštěné a ulovené kusy bažantí zvěře od roku 2012 do roku 2016 v bažantnici Černiš – Vrbenské rybníky. Nejméně ulovených kusů bažantí zvěře bylo v letech 2015 a 2016 – mírně přes 43 %. V roce 2014 bylo vypuštěno 8957 ks bažantů, z toho bylo uloveno 3951 ks, tj. 44.11 %. Nejvíce kusů bylo uloveno v roce 2012 – 4058 ks (46.34 %) a v roce 2013 – 4177 ks (46.30 %). Průměrně bylo během těchto let uloveno 44.66 % bažantí zvěře.

ROK	VYPUŠTĚNO	ULOVENO	%
2012	8756	4058	46,34
2013	9021	4177	46,30
2014	8957	3951	44,11
2015	8433	3669	43,50
2016	8607	3706	43,05

Tabulka č 9: Porovnání ulovené zvěře 2012 – 2016

V tabulce č. 10 byly uvedeny údaje o sběru a vylíhnutých kusech bažantů zvěře v bažantnici Černiš – Vrbenské rybníky za roky 2012 až 2016. Nejmenší líhivost byla v letech 2013 a 2015, kdy se pohybovala přes 71 %. V roce 2012 se narodilo 11 057 ks kuřat (72.31 %), v roce 2014 se narodilo 11256 ks kuřat, tj. o 1.27 % více, než v roce 2012. V roce 2016 se narodilo 10973 ks kuřat, což je nejvíce za uvedená období – 74.07 %. Průměrná líhivost v letech 2012 – 2016 byla 72.62 % .

ROK	SEBRANÁ VEJCE	VYLÍHNUTÁ KUŘATA	% LÍHNIVOSTI
2012	15291	11057	72,31
2013	15964	11472	71,86
2014	15297	11256	73,58
2015	15137	10796	71,32
2016	14814	10973	74,07

Tabulka č. 10: Líhivost 2012 – 2016

Uvedené údaje v tabulce se částečně rozcházejí s BUDÍKEM (2009), který ve své práci uvádí celkový počet vylíhnutých kuřat 76.50 %.

Naopak MAREK (2007) ve své práci uvádí, že líhivost byla 64.2 % až 67.8 % v závislosti na používaném druhu umělé líhně. Lepší se v tomto směru ukázaly líhně typu Bios, které nahradily líhně Zverex. K této výměně v panem Markem zmiňované bažantnici docházelo v 70. letech minulého století. Umělé líhně tohoto typu se ovšem používají stále, pro svou spolehlivost a konstrukční jednoduchost.

ROK	HOSÍN	CHLUM	VRBENSKÉ RYBNÍKY
2012	62.38	68.19	46.34
2013	62.64	65.14	46.30
2014	60.37	65.56	44.11
2015	54.52	67.22	43.50
2016	55.23	63.24	43.05

Tabulka č. 11: Procentuelní přehled slovitelnosti 2012 – 2016

Z uvedené tabulky je zřejmé, že v dlouhodobějším horizontu (5 let) byla nejvyšší slovitelnost v bažantnici v Chlumu u Třeboně s průměrem 65.87%, následoval Hosín se slovitelností 59.02%. V bažantnici Vrbenské rybníky se dlouhodobá slovitelnost drží na hodnotě 44.66%. Pro porovnání je možno citovat BUDÍKA (2009), který uvádí slovitelnost bažantů v roce 2004 v Jinačovicích 69.84% a v roce 2007 již jenom 51.36%.

6. ZÁVĚR

Z výše uvedených výsledků není jasné, jaké množství chované zvěře je výhodnější pro dosažení vyšší slovitelnosti. Ve všech třech porovnávaných bažantnicích je srovnatelná úroveň péče o mladé ptáky. V první části práce se ukázalo, že při porovnatelné péči v jednom zařízení určeném k odchovu bažantů zvěře je lepší z hlediska péče o zvířata chovat menší množství jedinců. Je snazší zajistit dobrý zdravotní stav, čistotu v odchovně a ochranu proti predátorům. Toto je vidět v bažantnici Hosín, kdy se v různých letech choval rozdílný počet bažantů při stejné péči o ně. Dále se zřejmě projevilo, že chovné hejno je ponecháno větší, v poměru k požadovanému počtu sebraných vajec. Každá slepice tedy dává méně vajec a následně se zvedá jejich kvalita. Je možno také vybírat z většího počtu chovných kohoutů, a tyto chovné kusy v období snůšky vajec obměnit. Tímto krokem se zvyšuje kvalita vylíhnutých kuřat.

V bažantnici Chlum u Třeboně jsou výsledky velice dobré, vycházíme-li z tvrzení mnoha znalců myslivosti, že slovitelnost přesahující 50 % je vynikající. V tomto zařízení výsledky připisují práci bažantníka, který je ubytován přímo v odchovně a má neustálý přehled o dění kolem zvěře. Má také možnost zasáhnout proti případným pytlákům nebo škodné zvěři. Dále je zde velká výhoda umístění bažantnice, která se nachází mimo turistické stezky a zvěř je zde v klidu a ušetřena od rušení procházejícími lidmi.

Nejnižší slovitelnost byla vyzorována v bažantnici Černiš – Vrbenské rybníky. Péče o chovanou zvěř je zde na velmi vysoké úrovni, takže důvody tohoto jevu jsou jinde. Jako hlavní problém bych na tomto místě viděl umístění bažantnice jako takové, kdy se v jejím okolí a často i bažantnicí samotnou procházejí lidé z přilehlého krajského města. Jsou zde venčeni psi, často puštěni na volno. Lidé nerespektují zákazové značky, kterými je prostor označen. Odchovna se nachází v lokalitě Vrbenských rybníků, takže je zde vysoká úroveň spodní vody, což se projevuje značným zamokřením travnatých ploch. Také je těžké takto rozlehlou bažantnici v ptačí oblasti chránit proti predátorům. Jako faktor snižující slovitelnost je i způsob vypouštění bažantů. Tito jsou puštěni do volné přírody dříve než v bažantnicích na Hosíně a v Chlumu u Třeboně. Tento krok zajišťuje kvalitní lovecký zážitek pro lovce účastněné na honech v této bažantnici.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEHNKE, H. a G. CLAUSSEN. *Chováme bažanty a koroptve: biologie, chov, odchov*. Víkend. 2007. ISBN 978-80-86891-72-9.

BERGL J., HROMAS J., SLÁDEK J., ŠVARC J., ZAVADIL R. *Myslivost*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1984.

BÍLEK, Oskar. Bažant ve volné krajině II. *Myslivost*. 2006, roč. 54, č. 5, s. 10-16. ISSN 0323-214X 46887.

BUDÍK, Marek. *Efektivita intenzivního chovu bažanta obecného*. MZLU v Brně. 2008. Diplomová práce

ČERVENÝ J., KAMLER J., KHOLOVÁ H., KOUBEK P., MARTÍNKOVÁ N. *Encyklopedie myslivosti*. Praha: Ottovo nakladatelství. 2003. ISBN 80-7181-901-8. 2004.

FELIX, Jiří. *Bažanti a ostatní hrabaví*. Praha: SZN. 1980.

FORST P., JIRÁK J., KOVÁČ J., KUČERA V., LANKAŠ K., NOVÁK J., PRAŽÁK V. *Myslivost*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1983.

FOREJTEK, Pavel. Bažantnice jako významný krajinný prvek. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.

FOREJTEK, Pavel. Hlístice trávícího traktu pernaté zvěře. *Myslivost*. 2010, roč. 58, č. 11, s. 62-64. ISSN 0323-214X 46887.

FOREJTEK, Pavel. Současná zdravotní problematika chovů bažantí zvěře. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.

HAVRÁNEK, František. Chov bažantů pro posílení přírodních populací. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.

HENDRYCH, Vladimír. Myslivecká zoologie. In: *Myslivost*. Praha: SZN. 1966

HUDEC, K. a W. ČERNÝ. *Ptáci – Aves, II. díl*. Praha: Academia. 1977.

JIRŮK K., MOTTL S., ANDĚRA M., VIRTH J. *Atlas zvěře*. Praha: SZN. 1980.

LORBER, Milan. *Lesnická ročenka*. Praha: SZN. 1969.

- MAREK, Václav. *Vyhodnocení efektivity intenzivního chovu bažanta*. MZLU v Brně. 2007.
- MOHELSKÝ, Martin. Odchov bažantů. *Myslivost*. 2015, roč. 63, č. 6, s. 34-39. ISSN 0323-214X 46887.
- MOHELSKÝ, Martin. Odchov bažantů – výživa a prostředí. *Myslivost*. 2013, roč. 61, č. 11, s. 17-21. ISSN 0323-214X 46887.
- MOHELSKÝ, Martin. Výživa a krmení pernaté zvěře. *Myslivost*. 2013, roč. 61, č. 6, s. 34-38. ISSN 0323-214X 46887.
- MOHELSKÝ, Martin. Výživa nosnic bažantů, koroptví a křepelek. *Myslivost*. 2014, roč. 62, č. 3, s. 24-28. ISSN 0323-214X 46887.
- MOTTL, Stanislav. *Myslivecká příručka*. Praha: SZN. 1970.
- PÁV J., KOŽUŠNÍK Z., MATOUŠEK Z., VANČURA V., ZAJÍČEK D. *Choroby lovné zvěře*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1981.
- RABŠTEINEK, O. a M. PORUBA. *Budoucím myslivcům a ochráncům přírody*. Albatros Praha. 1982.
- RAKUŠAN C., BROŽ V., HROMAS J., HUSÁK F., LOCHMAN J., MACOUREK J., PÁV J., WOLF R. *Základy myslivosti*. Praha: SZN. 1979.
- RAKUŠAN, Ctirad. K historii chovu bažantů. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.
- ŘEHÁK, Libor. Vývoj některých vykazovaných údajů v souvislosti s chovem bažantí zvěře v České republice. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.
- SÝKORA, Ivo. Lov a vypouštění bažantů na Pardubicku. *Myslivost*. 2014, roč. 62, č. 7, s. 16-18. ISSN 0323-214X 46887.
- URBAN, Bohumír. Jindřichohradecká bažantnice. *Pernatá zvěř 2001*. Dobříš: Česká lesnická společnost. 2001. ISBN 80-02-01445-6.
- VODŇANSKÝ, Miroslav. Hnízdění bažantů a faktory ovlivňující jeho úspěšnost. *Myslivost*. 2001, roč. 49, č. 5, s. 18-19. ISSN 0323-214X 46887.
- VODŇANSKÝ, Miroslav. Příčiny úbytku koroptví a bažantů. *Myslivost*. 2001, roč. 49, č. 6, s. 24-26. ISSN 0323-214X 46887.

ZABLOUDIL, František. Bažant a koroptev. *Myslivost*. 2008, roč. 56, č. 11, s. 36-39. ISSN 0323-214X 46887.

ZABLOUDIL, František. Osévání pastevních ploch pro drobnou zvěř. *Myslivost*. 2010, roč. 58, č. 3, s. 46-48. ISSN 0323-214X 46887.